

Minden szakkiállításra első érmeikkel s díjakkal kitüntetve.

GEITTNER és RAUSCH

Budapesten, váci körút 21. szám, az „iparudvarban.“

Fecskendő- és szivattyu-gyár.

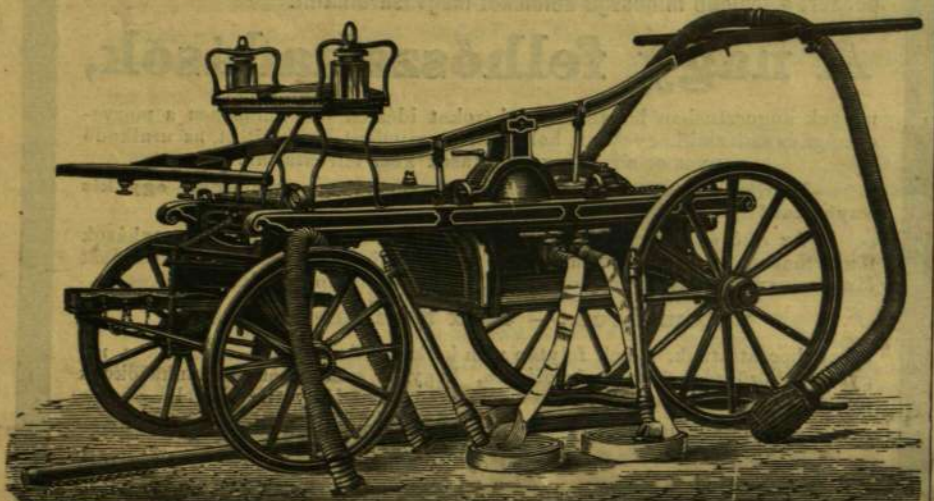
Szerelő- és javítóműhelyek,

tűzifecskendők

városok és községek részére,

gőzmozdony és kertifecskendők

nagy választékban, a legolcsóbb árakon.

MINDENMŰ KUTAK, SZIVATTYÚK

szállítását és felállítását eszközöljük.

3000-en felüli általunk szerelt kut áll működésben.

Arjegyekkel és részletes költségvetésekkel magyar vagy német nyelven, bérmentve készséggel szolgálunk.

Honi és világesemények heti sommája a kül- és belpolitika elfogulatlan magyarosója sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem „befolyásolt“

teljesen független politikai lap

Politikai Újdonságok,

melyben az olvasó egybefoglalva, mindent megtalál, a mi itthon és az öt földrészén figyelemre méltó történik, a mely ekként, kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A „Politikai Újdonságok“ kiadóhivatala

(Budapest, egyetem utca 4. sz.)

előfizetéseket folyton elfogad következő feltételek mellett:

A „Politikai Újdonságok“ évnegyedre 3 ft. 1.50
A „Vasárnapi Újság“ s „Politikai Újdonságok“ együtt évnegyedre 3.-

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent minden könyvárusnál kapható:

KÖZHASZNU

MAGYARÁZÓ SZÓTÁR

a magyar irodalmi művekben, magán- és hivatalos iratokban, hirdalpokban, folyóiratokban és társalgási nyelvben gyakrabban előforduló idegen szavak megértésére és helyes kiejtésére.

írta
BABOS KÁLMÁN.

MÁSODIK KIADÁS.

Ára vászonba kötve 1 forint 80 krajczár., fűrtve 1 forint 20 krajczár.

EMLÉKBESZÉDEK.

írta GYULAI PÁL.

TAETALMA: Kasinegy Ferencz. — Pákh Albert. — Er. Estvós József. — Toldy Ferencz. — Kriza János. — Szigligeti Ede. — Br. Kemény Zsigmond. — Gr. Széchenyi utolsó évei. — Br. Jósika Miklós. — Mészáros Lázár. — Kosuth levele Deák halálakor. — A „Vasárnapi Újság“ huszonötödik évfordulóján.

Megrendelésnél előtér az ár: 2 forint.

Coaks-eladás.

Van szerencsénk ezennel nyilvánosságra hozni, miszerint 1880. október 1-től

I. osztályu Coaks valamint, Dió-coaks-ot 100 klgonként 1 frt 80 krnyi árban.

II. osztályu Coaks-ot 100 klgonként 1 frt 20 krnyi árban légszeszgyárunktól Pest, Budán és Újpesten árusítunk.

A házhoz szállítás 250 kilonál és magasabb megrendeléseknél 10 krral, és ha a beraktározás kívántatik, 14 krral 100 klgonként számíttatik.

Budapest, 1880. október 1-én.

6075 Általános osztrák légszesz-társulat.
A budapesti légszesz-gyárak helyi igazgatósága.

Pattanások, pörsenések,

szétszórtan álló vörös, kemény vagy gyenyedésbe menő csomócskák, fakadékok, rezes kütések csálhatatlanul gyógyíttatnak saját magamon megkísérelt szépitővizem által. Használati utasítással, és alkalmazási szabályzattal; egy üveggel 2 frt.

Aréz-szór

eltávolítására hölgyeknél, új mérgeentes és ártalmatlan készítmény, a mely csupán a szőrt pusztítja el, s a gyöngéd bőrt nem izgatja. 5996

Egy üveggel 1 frt 50 kr. Rómhild (Thüringia).

Rottmanner J., gyógyszerész.

Kapható és megrendelhető BUDAPESTEN

SVARCZ FRIDERIKA illatszer-kereskedésében, Városház-tér 9., Haris-bazár.

Órák emléktől!

Életnagyságu arczkép

csak 3 forint festetik, egy fénykép és 1 forint azonnali beküldése után. A 2 forint maradvány a szállítás után fizetendő. Legfinomabb kivitel! Hasonlatosság a megszólalásig. Szállítási idő 5-8 nap. 6072

BODASCHER W. műterme, Bécs, II., Grosse Pfarrgasse 2. B.

Majdnem elajándékozva!

A megköszönt „angol britannia-csúsz-g-ár“ tömegrendelésétől ásvént óriási rakat békült nagy fizetési kötelezettségek s a helyi adók teljes kifizetése miatt

75 százalékkal a becsáron alul eladták.

tolná majdnem elajándékoztatik. Csak 8 frt 70 kr., mint alig félón a tiszta munkabér értékének, kapunk az adókat, kiváltképen jelen birtani-évesítést, mely azelőtt 80 frtba került, és melynek fehéren maradtak.

25 évig jót állunk.

6 db asztali kés azelőt pengével.
6 db valódi angol brit. esztet villa.
6 db tőmör brit. esztet evőkanál.
6 db legfin. brit. esztet kávékanál.
1 nehéz brit. ez. levegőmértő.
1 tőmör brit. ez. tejmértő.
6 legfin. horny. felzárható-tálca.
6 kitűnő kenyérsütő brit. esztet.
3 szép tőmör tojá-pohárak.
3 pompás, legfin. cukortálca.
1 kitűnő horny. vagy cukortartó.
1 kesztyű, legfin. fajta.
2 hatáson s alon asztali gyertyatartó.
2 legfin. alabastrom gyertyatartó-lámpa.

50 darab. 6067

Valamennyi itten felsorolt 50 db dlatárgy együtt vére 6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvót vagy az összeg előzetes beküldése mellett, a mit a készlet tart, teljesítenek

Blau és Kann, a britannia-csúsz-g-árak fő letető Bécs, I., Elisabethstrasse 6.

Szekárlent állnak rendelkezésre, nyilvános megtekintés végett irókban a közönség és ellámerő levél.

Megrendelésnél előtér ezim: **Blau és Kann Bécsben.**

Dr. Léngiel F. nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyirből ha annak törzset megfúrják, kifolyik, enber emleket óta a legkínzóbb szépitő-szernek van ismerve; ha pedig a nedv a föltálató utasítással szerint vegyi uton házammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatású bír.

Ha azaz az arézot vagy egyéb bürre-szeket este bekenjük, már a következő reggel majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minék folytat. ez gyöngéddé és féhérré válik.

E bá zsam kisimítja az arczu „amadt redőket és himlőhelyek t. által szeszit ad; a bőrtnek fe-éréget, gyöndésség és frás séget köcsönöz; a legvédebb isz alatt a szepitő, májfoltok, a nyajezot, orrvörösséget, bőrcsúrtát és minden egyéb b-rosszonyt távolít. Egy korasóval használati usak szál együtt 1 frt 50 kr.

Valódi minőségben szállítja Budapestben, csupán **Török József, gyógyszerész, király-utca 49.; Pozsonyban Piszatory Bédog, Mihálykapu; Temesvárott Tarozai István.** 5824

Vadászat kedvelőinek.

Jo amcsopó belüli kétszoros **Lancaster-450.** Kutyavessző zindók 60 kr. **cheur-gegyer** valódi Ruban-es-1-2. kutyacostorok frt 1.2, 3.50 ve 25, 30 frt. Danaszt-ésével 35, Uj városi agarású ostar 4, 8, 10 frt. 40, 50, 75 frt. Kétszoros **Lancaster-gegyer** valódi Ruban-ésével 35, 40, 45, 50 frt. Danaszt-ésével 55, 60, 70, 75 frt. **Csász-gegyer** frt 6.50, 7.50, 15 frt. **Csász-gegyer** frt 12.50, 16, 18, 20 frt. Egyszoros **Lefauchez** kerri fegyver fők számar 35 frt. **Werdn** vontasozó ismételt golyós fegyver nagy vadakra 52 frt.

Töltények Lefauchez 100 drb. 16 os 12 os
Carina frt 1.40 1.80
1-6 rendű zold 1.80 2.20
Lancaster barra 1.90 2.30
1-6 rendű zold 2.10 2.50

A bürnemek puhantartására **Brandner bürnyepo** 1, 2, 3 frt.

Vadászalatok fúrj, fogoly, kácsa, császarmadár, róka, nyul, szarvas és egyéb vadak hivatott utasít. szalagot spók 60, 80 kr., 1 fr. Aczel ókafogó frt 2.60. Berendezési pinzetek 3, 5, 7 üveggel frt 9.50, 13.50, 14.25. Vadász-tápló sapka 1 frt.

Vadász dísztárgyak természetűek
szarvas, ó, rón, vadlindó, egyéb állatfejek egész frt nagyszámban kamptok fegyverek vadász-táskák és egyéb vadászszerszók fű függeszésre 4.50, 7, 8, 10, 15, 40 frt.

Uj Bogárdus évsz. omid-évsz. csatló-évsz. tanulashoz 15 frt, 100 drb. pehelytöltött üveggel 5 frt.

Jo, erős vadász, pontosan jaro s-
6 frt 2-6 forduló lel kites nélkül felbuzhat, romlásnincs kitéve, mert mutatója kinyitva megtekintés végett óriásoknak és kites vágynak, ha meg nem felel, 8 nap után is a pénz visszavérténi.

Minden tő em vet puskát jöhrt puská-művesem belovi és 10 minta töltényeket mellélek, mindamellett akármikor ókál az meg nem felel, mással kicserélem, vagy annak ért. sárlához aránylag megfelelő kiállítás. de meg ban 3.50, 4.50, 6, 8, 12 frt, nagyobb töltényekkel frt 7.50, 10, 14.50, köntött vállra függeszitő zrakok 3.75, nem igen vetelt igények.

Próbamegrendeléseknél képes arjegyeket mellékel

KERTÉSZ TÓDOR, Budapest, Dorottya-utca 1.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A gyermekápolás rövid kézikönyve tekintettel a hazai viszonyokra.

Közhasznalatra írta **Dr. WITTMANN LÁZAR,** első orvos a Budapesti gyermek-kórházban. Ára köve 1 frt. 50 kr.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt: 1 féltévre 6 * Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: 1 egész évre 8 frt 1 féltévre 4 * Csupán a **POLITIKAI ÚJDONSÁGOK**: 1 egész évre 6 frt 1 féltévre 3 * KÜLFÖLDI előfizetésekre a postallar meghatározott viteldj is csatolandó.

41-ik szám 1880. BUDAPEST, OKTÓBER 10. XXVII. évfolyam.

FABÍNY TEOFIL

A BUDAPESTI EVANGELIKUS EGYHÁZ.

Az ÁGOSTAI evangélikusok bányakerületének egyházi, midőn addigi főgondnokuk, báró Radvánszky Antal egyetemes főgondnokul választották, — a megürült főfelügyelői tisztre az egyházi téren szerzett érdemeiről széles körökben ismert nevű Fabiny Teofil választották, még pedig a kerületbeli egyházak csaknem egyhangu szavazatával. A főfelügyelőség a protestansoknál a legmegtisztelőbb bizalmi állás, fontos egyházi, kulturális és társadalmi érdekek vannak hozzá kötve s a kit a választás talál, sulyt és tekintélyt nyer általa, még ha egyénileg nem bírt volna is annyi társadalmi jelentőséggel, mint az ág. evang. bányakerület új főgondnoka.

Az 1881-re megjelenendő „Protestáns nap-tár“-ban, mely arczképét és életrajzát közli, következő adatokat találjuk nyilvános életéből:

Fabiny Teofil született 1822. október 11-én, Pesten. Atyja, Fabiny János, a pesti magyar tudományos egyetemnél a természet rendes tanára volt, ki egyszersmind a pesti ágost. evang. hitvallásu egyház iskoláinak felügyelői hivatalát is viselte.

Fabiny Teofil első oktatását a szülői háznál nyerte, az elemi és gymnazialis tanulmányokat azonban a pesti ág. evang. egyház iskoláiban, a bölcsészeti tanfolyamot és a joginak egy részét a pesti egyetemen végezte; a jogi tanfolyam utolsó évét Eperjesen, az akkoron ott országos hírrel bíró tudós jogász Csupka András tanár előadásait hallgatva, az ottani kollegiumban töltötte. Az ügyvédi vizsgát letéve, 1845-ben Pestmegyei tiszteletbeli aligvezetésnek nevezett ki, majd rendes ügyésznek választották meg, és azóta folyvást az igazságszolgáltatás terén működik. 1850-ben pestmegyei törvényszéki bíró, 1851-ben pestvárosi járásbíró, 1854-ben országos főtörvényszéki, 1860-ban legfőbb ítélőszéki bíró lett. A kir. hétszemélyes táblának 1861. január hóban történt visszaállítására alkalmával e tábla bírájává, 1869-ben a kir. semmitőszék föllállításakor, ennek bírájává, 1873-ban a budapesti kir. tábla alelnökévé, 1880. május 2-án pedig a magyar kir. Kuria legfőbb ítélőszéki osztályához tanácselnökké nevezett ki.

Az egyházi téren működése idáig három irányban nyilvánult. Volt a pesti magyar-német egyházak közös felügyelője, a budapesti esze-reasság felügyelője és a bányakerületi pénzügyi

bizottság elnöke. A pesti evang. magyar-német egyháznak egyéb hazai egyházainktól részben eltérő szervezete van. Mindkét nevezett egyháznak megvan a maga önálló szervezete és külön előljárósága, azonkívül a mindkét egyházat közösen érdeklő ügyek közösen vezetettek és intézettek el, és ezek vezetése a közös felügyelő és a mindkét egyház által megválasztott előljáróság után történik.

E sajtószertü szervezetet a nevezett két egyház történelmi fejlődésének követelménye. Midőn 1787-ben az alig száz tagból állott pesti evang. egyház megalakult és első lelkészét, Molnár Jánost, megválasztotta, az egyház kizárólag német volt. Később a tagok száma szaporodván, Kollár János, az ismert költő szláv lelkésznek hivatott meg, és végtére 1837-ben az egyház felszázados örömnünpe alkalmával Szekács

Józsefnek lelkészszé választatásával a magyar egyház is megalakult.

E három egyháznak közös alapjaik és közösen fontartott iskoláik lévén, miután az 1854. október 24-én kötött egyezség folytán a szláv testvéregyház a vagyonközösségből kilépett, és egészen önálló egyházzá alakult, a magyar-német egyházak a közös alapok és az iskolaügy igazgatását a közös egyházi előljáróságra bízták, melynek élén a közös felügyelő, mint mindkét egyház tagjai által megválasztott első egyházi tisztviselő, áll.

Az egyház önkormányzati jogának felfüggesztése szomorú korszakában, nem csekély gondot okozott a különvált szláv egyháznak végkielégítés fejeében kötelezett 12,000 frtnyi összeg előállítására, melynek azonnali kifizetése a különben is nagyon szegény anyagi körülmé-

FABÍNY TEOFIL.

nyek közt levő szláv egyházra nézve valóságos életkérdés volt, és folytak a tanácskozások a kívánt nagy összeg előállítására. Egy ily tanácskozás alkalmával az összegnek kölcsönként az egyház egyes tagjaitól való fölvétele forgott szóban és ekkor ezen tanácskozás egy lelkes tagja — Fabiny T. közel rokona — azon meggyőződésnek adott élel kifejezést, miszerint a pesti magyar-német egyháznak van bizonyára 12 oly áldozatkész tagja, ki egyenként 1000 frtot nem kölcsönként, hanem ajándékként lefizet, és néhány hét alatt a megkívántató összeg ily módon begyűlt. Boldogult Liedemann Frigyes nagykereskedő volt a kezdeményező és ő rajta kívül Balassa István, Fröhlich Frigyes, Fuchs Rudolf, Fuchs Fusztyán, öz. Gömörzy Julia, Heckenast Gusztáv, öz. Krausz Eliz, Liedemann Ferencz, Oszwald testvérek, Sandner Vilmos és Zsivora György.

Az ekként önmagában álló magyar-német egyház az egyházi önkormányzat jogának visszanyerése után 1860-ban a szellemi ébredés korakába lépve, fölérezte különösen azt, hogy az iskolai ügy rendezése és egy jól szervezett gymnáziumnak föllételezése a haza egyik legtekintélyesebb prot. egyházának annál is inkább feladata, miután boldog emlékezetű Glosius Dániel és neje Artner Sarolta által a célra és a pesti egyház javára tetemes alapítvány is tételt és így e földat teljesítésében ez alapítvány jövedelmére is számíthatott.

Az 1862. elején tartott egyházi tisztújítás alkalmával az egyházi közös felügyelői állomásra Fabiny Teofil akkori szeptemvir lón megválasztva, miután b. Podmaniczky László e hivataláról, melyet az egyház teljes elismerésére súlyos körülmények alatt viselt, hajlott koránál és meggyengült egészségénél fogva lemondott.

Az új közös egyházi felügyelőnek az 1862. február 16-ikán tartott egyházi közös gyűlésen hivatalába beiktatása alkalmával egyttal a tervben volt gymnázium föllételezésének eszméje is valóslást nyert és egy gymnáziumi épület építése is elhatározottat.

Ez időponttól fogva évek hosszú során e nemes és a magyarhoni protestantizmusra nézve fontos czélnak keresztülvitele képezte a magyar-német egyház közös előjárásának szép, a szerény anyagi eszközök mellett azonban súlyos gondokat és sok fáradságot okozott földadatát.

A telek, a melyen a mostani díszes gymnáziumi épület áll, a katonai kincstár tulajdona volt, azonban ő felségének rendelete folytán 25,500 forint mérsékelt vételárért az egyháznak átengedtetett. 1864-ben a gymnáziumi épület elkészült. A kor igényeinek megfelelő intézet kellő felszerelésének, a hiányzó felső osztályok évről évre fokozatosan leendő föllételezésének, a kellő tantervek alkalmazásának költségei azonban újabb súlyos gond gyanánt neheztedek az egyházi közös előjárásra, és az évről évre növekedő szükséglet fedezése csak úgy sikerült, hogy három éven által számos buzgó egyháztag, Hunfalvy Pál iskolai felügyelő buzgó példáját követve, külön adakozás útján 14,500 forinttal járult a gymnázium költségei fedezésében mutatkozott nagy hiányt pótlására. Jelenleg e gymnázium fönlételezése biztos alapokra van fektetve.

E már tizenkét tanárral bíró gymnázium mellett a pesti magyar-német közös egyház négyosztályú népiskolát tart fenn fiuk számára és egy hatosztályú ily iskolát leányok számára a központban, egy vegyes iskolát pedig a külvárosban, és a főváros pesti részén a különböző városi iskolákba járó és a legutóbbi összeírás szerint ötszázöt fölülmúló ág. ev. hitv. tanulók részére egy külön vallásitanítót (catechetát)

rendes tanári fizetéssel tart alkalmazásban, ki husz különböző helyen tanítja a szétszórt iskolákba járó gyermekeket.

Ily nagyszámú tanári testület és a külön egyházak lelkeszei számára a közös egyház önálló nyugdíjintézetet tart fenn, melyhez az egyes érdekeltek évi 30 frttal járulnak, mely 30 évi szolgálat után 600 frtnyi évi nyugdíj, az özvegyeknek pedig legnagyobb nyugdíj gyanánt 300 frt évi fizetést biztosít az egyház jóállása mellett. E nyugdíjintézet tőkevagyonra magyar földhitelintézeti és a pesti kereskedelmi bank zálogleveleiben van elhelyezve és 1879. végével 43,800 frtot tett ki, és így 1862. óta 30,000 frtnyi gyarapodást tüntet föl, miután 1862. december 31-én még csak 13,800 frtnyi saját vagyonnal bírt. — Ime ily áldásosan működött Fabiny, mint közös felügyelő.

Fabiny Teofilnak a pesti magyar-német egyháznál 1862-től fogva 18 éven át viselt közös felügyelői állásával az ezen időszak alatt tett intézkedések, az iskolai ügy fejlődése és az egyház által gondozott közművelődési czélok előmozdítása szoros kapcsolatban állván, és a fővárosban levő központi egyház utolsó tizennyolc évi története tágabb körben is érdekel birtván, az e czélból fentebb közölt történelmi adatokhoz megjegyezzük még, hogy az 1880. ápril 25-én tartott közgyűlésen az egyház Fabiny Teofilnak köszönetet szavaztak, érdemeit jegyzőkönyvileg is megörökítették és őt a közös egyházi előjárásnak életfogytiglani tiszteletbeli tagjává választották meg.

Miután a budapesti magyar-német egyház történetének egy részét közöltük, nem mellőzhetjük még annak fölemlítését, miszerint ezen egyház országos érdekek bírója, és a helybeli egyház körén túl messzire kiterjedő oly alapítványok kezelésével is meg van bízva, melyek jótékony hatásukat az egész országra kiárasztják. Ugyanis néhai Glosius Dániel végrendelete folytán 39,032 frtból álló alapítványt kezel, melynek jövedelmeiből külföldi egyetemre menő theologusok 210 márkányi ösztöndíjban részesülhetnek, és az 1862. évtől 1879. évig terjedő időszakban 23,364 frtnyi összeg lett e czélra fordítva és 184 theologus részesült az ösztöndíjban. Ugyancsak öz. Glosius Dánielné, szül. Artner Sarolta végrendeleti alapítványa folytán hat ellagott és hivatalra képtelen lelkész és tanár és nyolc tanár- vagy lelkészözvegy részesítették 100, 80, illetőleg 60 frtnyi segélyben és a fentérintett tizennyolc évi időszakban az ország különböző részeiben működött ily előregedett lelkészek és tanárok, illetőleg özvegyeik 18,360 forintban részesültek. Itt csak annyit mondunk, hogy ez ösztöndíjakat és segélyosztó bizottság elnöke is Fabiny Teofil.

Fabiny Teofil az 1866. évi kerületi közgyűlés által a bányakerület vagyonát kezelő pénzügyi bizottság elnökévé választott meg, 1868-ban pedig a budapesti esperesség felügyelőjévé lett. Ez esperesség szervezete, pénz- és levéltárának létesítése szintén az ő műve.

Ünnepélyes beiktatása bányakerületi főfelügyelői állásába e napokban megy végbe.

A h a l á s z.

Beokor költeménye.

Észak felé, habverte parton
Áll régi kunyhóm, egymagán;
Hab mossa lábát vész-kavartan,
S a hullám felcsap ablakán.
De zúgjon vész, villám cikázzon:
A csendes nádföldél alatt
Álmon nyugodt, mert hó fohászom
Az Urra bizta gondomat.

S ha felragyog a nap sugára:
Az útlan utra szállok én,
Ki, gyorsan a nagy tengerárra
Melynek halál leszenek.
A köd, — éjt is hozván magával —
Bármenyiszter gátat vetett:
Az Urra néztem, — s csillagával
Ó mindig haza vezetett.

Csak arra kérem a szerencsét:
Hálóm s kunyhóm ne vége el;
Tűröm a szegénység kínját,
Könnyebb, az mint a büntether.
S ha majd az a nagy éj borul rám,
Mely nem hoz fényt az est után:
Nyugodtan bévonom vitorlám,
S várok reményem horgonyán.

Svédből.

György Vilmos.

A MADONNA-KÉP.

Epizod Budavár 1849-ki ostromából.

Irta P. SZATHMÁRY KÁROLY.

(Folytatás.)

A szép szűzmáriás lobogó aztán ott lengett az ország jogvédő harczaiban «száz csatán, ezer veszély közt» — mint a költő írta. Szárnyait megtépték a jobbrol balról füttyölő golyók, de a szép Madonna-kép csodálatosan ép maradt; ellenség kezébe sem juthatott, bár sokszor állott ki vad rohamot; ott állott, mint fal, Marcezi, az egyik zászlótest; sőt az egész zászlóalj előbb engedte volna magát szeméitől megfosztatni, mint szép lobogójától, melynek alig volt a honvedseregben párja. Elvesztés helyett új dicsőség érte a zászlót; egy megnyert ütközet után ünnepelesen diszítették föl a magyar harci érdemjellel, a vörös szalagos ezüst koszorúval; ilyen diszlett már a legtöbb tiszt mellén is, kiknek arcáról elkergette a hosszas hadjárat a béke szelid vonásait és világos színet; még G... őrnagy is, az egykor alig pelyhes tejarcu ifju oly sötét tekintetet váltott, mint valami görög hadistené.

Az érd-mes tisztet már többször akarták magasabb ranggal más zászlóaljhoz áthelyezni; nem fogadta el egyik sem, egy szív és egy lélek volt az egész tisztikar; senki sem akart a vérről pecsételt testvér köréből kilépni. Együtt éltek át a nem szeretem napokat; együtt akarták ülni a diadalt is.

Egyszerre azonban hirre jött a vesztett csatának, az északi hadsereg visszavonulásának, a moóri ütközetnek s a főváros elvesztésének.

Az őrnagy igen komoly arccal közele vett híreket tisztársaival; tudatta azt is, hogy parancsot kaptak a visszavonulásra a Debreczenbe menekült kormány fejedelmére.

A bátor ifjak azonban hamar leszámoltak a lehangoztással.

— Menjünk csak mi föl, majd leverjük őket; már Bem adott is jó példát erre Erdélyben — mondja Kende Béla.

— Ugy van — kiált fel Marcezi — visszafoglalunk mindent. Egy hó alatt ott lengnek lobogóink Buda, majd Bécs ormán.
De ebben a vérmes reményben már nem osztozott mindenki.

Sz. százados félrevonta G... őrnagyot.
— Az ország baján kívül engem még atyai is sujt, — mondá — a budai várat elfoglalták és erősítik; Máriám benszorult a várban.

— Ez elég baj — mond elkomorulva G. őrnagy, — de fölsegít még minket az isten Buda ormaira s visszazerezzük Madonna-képünk eredetjét.

— Boldogtalan! — mondja a százados szomorúan — nem jut eszedbe, hogy az éremnek még akkor is csak a szebbik felét látod?

Ott vad katonák között az én Máriám, kitéve talán a leglovagiatlanabb bánásmódnak; aztán a mi lehető ostromunknak!... Honnan tudod, hogy az első golyó, melyet belvünk — ha ugyan odáig jutunk — nem őt fogja-e találni; s minek lesznek kitéve épen a bennlakó szegény nők, gyermekek egy szenvedélyes ostrom véres rohamában!

— Igaz, igaz! — mond elsápadva az ifju őrnagy. — De hát elvégre is nők irányában rendes csapatok csak nem engednek meg illetlen bánásmódot; a parancsnokban csak lesz annyi szív, hogy a védtelen nőket, gyermekeket még ostrom előtt kibocsássák a várból; de ha nem tenné s a jó isten Máriánkat addig megvédelmezné: arról már felelek, hogy ha mi egyszer a várba juthatunk, ő oly biztonságra jut, mintha szülői karjai között lenne.

— Szép ábrándok ezek barátom! — mond a százados jobbját G. őrnagy vállára téve — de az élet rövid, az ut odáig hosszú; — azonban, miután jobbat úgy sem tehetünk, bizzuk az egészséget a jó istenre!

Az örökhírű és névtelen hősök dicsőséggel teljes napjai bekövetkeztek. Az erdélyi, szolnoki, isaszegi, váci és nagysarlói csaták a legnagyobb katonai dicsőség és rendületlen hazaszeretet babérokoszorújával körítve, irták a honvéd nevet a halhatatlanság történetkönyvének elvülhetlen lapjaira.

A világ legkevélyebb hadvezérének fényes serege a vereségek egész sorozatával nyert lezárta arról, hogy a pusztá fegyelem mint köd oszlik szét a lelkesült hazaszeretet és a jog tudatának fényes napja előtt.

Sok gyásznap és nagy csapás érte és fogja meg érne e nemzetet; de Piski, Isaszeg és Nagysarló neve a legsötétebb idők ködén is át fog ragyogni; át fog ragyogni, mint a költő mondja «időn s enyészeten».

Az isaszegi győzelem után a főváros fölszabadult; a téli hadjáratban annyi nélkülözést szenvedett honvédekre s öreg huszárookra virágzáró hullott Pest utcáin; s az örömet, a lelkesedést még az sem zavarta, midőn a budai várparancsnok Henczy, a Dunaparton felgyűlt nép éljéneibe tüzet szóró, falat ontó ágyúszóval bőmből bele.

Még az ellenséges golyókat is megjelenezte a lelkesült tömeg.

Senkinek sem jutott eszébe, hogy a kis budai vártekintet ellent tudjon állani a győzelmes magyar hadaknak; arra meg épen senki sem gondolt, hogy e kis vár az lesz a magyar segré nézve, a mi egykor Szulejmánnak Szigetvár, vagy a községi kastély a hatalmas török nagyvezérnek!

Hát még midőn a nagy-sarlói győzők Komárom fölmentése után visszafordultak s a budai vár környéke felé 40,000-nyi honvédtábor közeledett!

Azt a lelkesedést, mely ekkor a főváros népességét megragadta, toll leírni nem képes. Nemcsak a szabadelvűségéről már rég ismert pesti polgárság, de az egykor esőkönyös s nagy részben nem magyar nyelvű budai is nyílt jelét adta hazafias lelkesedésének; mi épen nem volt tréfa egy ágyúkkal ugyancsak megrakott ellenérzelmű vár alatt.

Még ennél is különösebb volt, hogy magán a vár falain és bástyáin, kivált a krisztinavárosi oldalon egész biztonsággal és mintha csak valami diszleladást vagy fölvonulást akarna megnézni, öreg polgárokból, polgárnők- és gyermekekből egész tömegek verődtek össze, melyek az élesre töltött ágyuk és égő kanócokkal kiállott tüzérség között és körül békében

foglaltak helyet, hogy a magyar sereg fölvonulását meglássák.

Ily csoport állott a vár észak-nyugati legkülső bástyáján, a bécsi kapu közelében, színházi és másféle látcsövekkel szemlélve a szélnek eresztett lobogókat, a huszárak büszke forgóit s az azt követő könnyű tüzérséget.

Nem is volt az utolsó látvány. Elül gyalog dandárok aranygalléru törzstisztek által vezetve, azokban a szép barna, vörös zsinóros atilálában, melyeknél szebb, festőibb öltözetet a kék nadrág mellett azóta sem tudtak föltalálni. Azután a fürge huszárság, a világ legelső lovas sága, különböző színű csákók és dolmányokban, lobogó mentekben, melyeken egymást érte az ötszörös fényes gombor és az aranyzsinú sárga zsinórzat. Az egészen ifju tüzérség színe és kiállítása egyenlő volt a sorhadbelivel, — csak-hogy szabása, zsinórzata magyar.

A városmajortól kezdve az egész völgy föl a lipót-mezőig meg volt telve és elevenülve, mintha a föld röge egy rakáson nyüzsgő emberket termelt volna. Nehány tiszt közeledett a csapatok élén lassu, méltóságos léptekkel és a várókára szegzett látcsövekkel.

Épen a mi zászlóaljunk jött legelő, élén G. B. őrnaggyal és Sz. századossal.

— Nézd csak! lehet, hogy csalódás — mondja az őrnagy — de én abban a szürke ruhás nőben, a ki a legszélő ágyu mellett áll, Máriát s a barnában nagynénjét is mertem föl.

Sz. átvette a távosóvet.
— Semmi kétség — mond lángban égő arccal a százados — ezer közül is fölismertém. Ezzel fehér kendőjét vonta ki, s intett vele a kerek bástya felé.

E pillanatban a bástyán állók is fölismerték a közeledőket.

— Nézd, Margit néném. Azok ott atyám és — itt szava elakadt.

— Helyet urak és hölgyek — kiált egy osztrák tüzemester durva hangon. — Ajánlom az elvonulást, mert itt nem kedélyes multság, hanem harc kezdődik.

És egy öreg 24-fontosnak jelt adott a lövésre.

Az ágyu elbődült: a vegyes csoport szét-szaladt, s az elszálló füst után a bátrabbak az eredmény után néztek.

A legelől jövő őrnagy és százados a fölcsapott portól nem voltak többé láthatók.

Egy éles sikoltás metszette át a léget, melyet a keleti szél egész a zempléni zászlóaljig elszállított.

— Ez Mária sikoltása! — mondja a százados. — A golyó elég udvarias volt, de a port reánk verte s a szegény leány azt hiszi oda vagyunk. De elég is volt idáig jönni; ez a legvégső lötvál.

Mária csakugyan azt hitte, hogy atyja és jegyese elvesztek; eszmélet nélkül vezették el nénye s egy udvarias tiszt országház-utcai száláskra, miközben folyton zugni kezdetek, bár inkább csak ijesztésül, mint látható eredményel a vár ágyui.

A nagyobb események a történelem tulajdonai. Ez jegyzi föl, miként mulasztja el a makacs fővezér a legkedvezőbb pillanatot ellenei üldözésére; ez beszél a hősi védelemről, melyet a csekély s közeli magaslak miatt alig védhető vár kifejt; ez mondja ki az ítéletet, mely a várvédő tábornokot korszorjától nem fosztja meg, de elítéli az embert, ki oktalanul és embertelenül égette föl az ország fővárosát. És a történelem ítéletétől, mint az öntudattól, nincs fölebezés.

Pest lövetése csak fokozta az ostromlók szenvedélyét s borusabbá tette a hangulatot; kivált azon kedvezőtlen körülménynél fogva,

hogy öreg ágyuk hiányában a győzelmes magyar sereg egyelőre téltenségre volt kárhoztatva.

Végre azonban ezek is megjöhettek s míg a nappalok közönségesen a falak törésében s a dunaparti palliszádok ostromában tölték el, az éjeken át borzalmasan szép tűzijáték terült el a honvédtábor előtt. Henczy bombái, gránátjai Pestet, a szép Dunapartot gyújtogatták föl; a magyar sereg mozsarai a vár épületeit s ezek között az eddig nemzeti kegyelettel tisztelt főpalotát borítottak lángba.

E rémes, de nagyszerű világítás háttérben táborozott, fedve a városmajor fáitól a mi zászlóaljunk. A legénység gulyába rakott fegyverek mellett a zöld pázsiton; a tiszték zöld ágakból hevenyészett sátor alatt durva falócákra a hosszu sztal körül.

Mindnyáján komoly gondolatokba látszóttak merülni; az öreg kancsó nedve nem igen ürült a poharakból.

— Tehát holnap hajnalban! — mond komoran G. őrnagy. Aztán mintegy új gondolatra ébredve fordult Kende százados társához: — Kedves barátom, tégy meg nekem egy szívességet. Én az első századot vezetem. Vedd magadhöz e levelet és a reliquiákat. Ha elesem, tudod, hogy kinek kell adnod.

— Jó; de ki biztosít téged, hogy én megmaradok?

— Akárki marad meg urak — mond Sz. százados — egy kötelességet elvállalhatna.

— Mi az? kérdeik többen.

— Följutva vegye oltalmába az x. számú házat az országház-utczában, hol leányom és nővérem laknak. Ha eddig el nem pusztultak, legalább saját embereinktől ne legyen bántódásuk.

— Erre esküszünk! — kiált föl Marcezi, a fiatal százados félálva s kezét ünnepelesen esküre emelve, mit a többiek is követtek.

— Köszönöm pajtások, ez nagy megnyugvás nekem. És is elül megyek és sorsom nem tudom mi lesz. Béla! nem vállalnád el az én hitbizományomat is?

— Dehogyan nem — mond a vállas ifju nevetve. — Adjátok ide mindnyájan. Nálam jó helyütt lesz; mert én ugy is megvonulok valami árokban.

— Tréfa a mi tréfa — mondja az őrnagy — de neked nem szabad magadat kockáztatnod; te meg Marcezi még alig ismerlek az életet, tegyétek el magatokat holnapra.

— Jó, jó — mondja Marcezi s odasettenkedett Kendehez, sugott is valamit, melynek csak végét lehetett hallani: «anyámmak».

— Ejh, mit hagyakoltok — mond ez végre türelmeből kifogyva. — Nem minden golyó talál; a főharc nem is erről lesz; aztán három legvittebb zászlóalj előz meg bennünket... Igyunk egyet, én az igaz az utolsó ember leszek a falon; ti már akkor minden granicsárt meg tüzért megesztek. De egy profontot nekem is hagyjatok; mert régi nóta: «legjobb izü az ellenség kenyere».

A poharak összekocczantak; az őrnagy órájára tekintett s száraz parancshangon mondá: — Kiki helyére! Az indulás perze közelget....

(Végo köv.)

Gr. Mikes János.

(1804—1880.)

A közelet egy mindenkitől becsült, derek férfival ritkult meg ismét a sorok, ama régi gárda sora, mely már e század első felében tevékeny részt vett a hazai közügyek minden részében, a szabadelvűség és nemzeti művelődés érdekében. Az elhunyt az erdélyi kitűnőségek régi alakjaiból való, Wesselényi Miklós és Kendeffy

Ádám társa, és Deák Ferencz ama jó barátja, kiről oly sokszor volt szó, mikor a nagy hazafi elhunyt.

Gr. Mikes János nyilvános élete nem volt zajos, mert habár tettei gyakran a legelső sorban juttattak számára kiváló helyet, szeretett szerényen félrevonulni és csöndesen működni, s ha kellett áldozatkészség által is hatni, mint például a szabadságharc alatt a honvédség javára, s folytonosan a tudomány, művészetek és közjó gyámoltására. Jótékonyágaiban is zajtalan szeretett lenni, mint egyéb teendőiben, de mindig egész lelke rajta volt a siker biztosításán, a férfias elhatározáson. A mit jónak ismert és a mi el volt határozva, azok keresztülvételében soha sem fáradt el. Kivált az utolsó időkben, mióta a fővárosban lakott, ritkán lehetett hallani róla, oly csöndesen élt az «Angol királynő» szállodában harmincz évig. Méltóan jellemezte őt Salamon Ferencz, midőn Deák Ferencz elhunyt a kalmával ezeket írta róla:

«Gr. Mikes János volt Deák legmeghittebb barátja, a ki sem politikában, sem irodalomban szerepet nem vitt, sem pedig főuri körök szokásos foglalkozásai-

GR. MIKES JÁNOS.

ban és szórakozásaiban részt nem vett, hanem független önállóságát és minden gondját arra fordította, hogy az öreg mellett egy valódi édes testvér helyét pótolja, úgy, hogy a Mikes név a történelemben már mint a legönzetlenebb, önfeláldozóbb ragaszkodás példája van megörökítve.

A régi székely eredetű Mikes-család 1698-ban kapott grófságot, s e családból származott Mikes János is. Ma már csak kevés tagja él e családnak. Érdekes megemlíteni e család tradícióiból a Kelemen névhez kötött balvégzetet. Négy Mikes viselte e nevet, s mind a négy csatában veszett el. A negyedik Kelemen, ki a most elhunyt gróf unokaöccse volt, nagy-néje nem is akarta hogy e névre kereszteljék, pedig akkor nagyon békés idők voltak. Ez a Mikes Kelemen a szabadságharc alatt Nagy-Szebennél esett el.

Gr. Mikes János 1804-ben született. Huszonnégyen voltak édes testvérek; közülök csak kettő fia: János és Károly. Jogi tanulmányainak befejezése után külföldön tett utazásokat, honnan hazatérve, terjedelmes birtokainak kezeléséhez látott, s mint jó gazdát is dicséret illeti.

GYMNÁZIUM.

PLEBÁNIA-TEMPLOM.

DIADALKAPU.

NÁDOR-SZÁLLODA.

ZSOLNAY-FÉLE HÁZ.

VÁROSHÁZ.

A KIRÁLY FOGADTATÁSA PÉCSETT. — IRINYI SÁNDOR RAJZA UTÁN.

JELENTÉSTÉTEL.

HUSÁROK.

A KIRÁLY FOGADTATÁSA.

TŰZÉRSÉG.

AZ ÖSSZEÜTRÖZÉS.

AZ ELLENTÁBOR ELŐÉRSE.

A CZEGLÉDI HONVÉD-HUSZÁR HADGYAKORLATOKRÓL. — GYULAY LÁSZLÓ RAJZA.

Az erdélyi dietákon már 1824-ben megjelent, s aztán csaknem állandóan. Nem mint szónok tűnt ki (még így sem szerette személyét előtérbe helyezni), hanem mint a liberális párt kitűnő tagja, ki a pártfegyelm érdekében tett hasznos szolgálatokat. Fenmaradt az emléke maig is a szorgos figyelemnek, melylyel az ugynevezett taksás követekre vigyázott, nehogy valaki közülök a szabadelvűek ellen szavazzon. A folytonos ellenőrködés miatt el is nevezték *tutor*-nak.

A szabadságharc alatt kolozsvári nemzetőri ténparancsnok volt, képviselőnek is megválasztották a pesti országgyűlésre, s a parlament üléseiben mindvégig részt vett. Elment Debreczenbe is, s nagy összegeket adott a honvédség fölszerelésére. A szabadságharc után örökös fogságra ítélték, de egy év múlva kegyelmet kapott. Mikes ezután többé nem vállalt el semmi nyilvános megbízatást vagy szerepet. Nemsokára felköltözött a fővárosra, hol Deák mellett lakott, az „Angol királynő” szállodában. De folytonos élénk összeköttetésben maradt kolozsvári barátjaival és az ottani társadalmi és közművelődési mozgalmakkal. A kolozsvári konzervatórium és színház ügyeiben is sokat tett.

Míg Kolozsvárt lakott, háza a politikai és társadalmi összejövetelek egyik legvonzóbb és legélénkebb pontja volt, és sok életrevaló eszme indult ki innen. Jellemző a grófra, hogy nagy költséggel épített és kényelemmel berendezett kolozsvári házat mért nem foglalta el soha. A ház épen 1848-ra készült el, s mikor Kolozsvárra bevonultak az osztrákok, a császári tábornokok e házába költöztek be. Gr. Mikes János soha a házába nem költözött bele.

Az ötvenes évek óta állandóan a fővárosba telepedvén, itt a társasélet egyik szeretett alakja lett. Mindenki nagyrabecsülte a lovagias jellemű, elveiben, érzéseiben állandó, nyájas modoru főurat, ki a szív és jellem igazi nemes vonásaiban viselte az előkelőséget. A független magánélet egyszerű örömeiben élt, előkelőségek és kitűnőségek barátságaiban. Tösgyökeres magyarságával oly tiszta képét nyújtotta a régi magyar főurnak, mely rokonszenves volta által vonzott és igaz nemessége által meghatott.

Nemcsak a székely követek tutorának, hanem Deák tutorának is elnevezték ama gyöngéd baráti gondoságnak, melylyel az öreg ur személye és viszonyai iránt viseltetett. Barátja, kísértője, őre és apóloja volt Deáknak. A legönzetlenebb ragaszkodás volt ez, távol minden politikai befolyástól és szereptől. Ő volt az egyetlen, kinek mindig nyitva volt Deák székely lakának ajtaja, még akkor is, midőn az öreg ur néha elzárkózott a világtól s mikor hiába jelentek meg miniszterek és bárminő hatalmas emberek. Deák halála után ő is folyvást gyöngéledett; férfias alakja megtört, s hiába keresett üdülést távoli fűrdőkben. Pár hét előtt kinos operációnak kellett magát alávetni, melyben az orvosok sem bíztak, de mulhatlanul szükséges lett. Valóban nem is élte túl sokáig.

Családot nem hagyott maga után, s az elhunytáról szóló gyászjelentést testvére fia, gr. Mikes Árpád adta ki, a kit az elhunyt — hirszerint — végrendeletében örökösévé tett.

Holt tetemét a szállodából a kerepesi temető halottasházába szállították, s onnan temették el a hó 3-án. Pompa nélküli temetést kívánt, de a mély részvét és tisztelőnek megjelent sokasága a gyászszertartást halottas pompává emelték. A koporsó alig látszott a koszorúk halmazától. Küldtek koszorúkat miniszterek, a szabadelvű párt tagjai, az erdélyi rész képviselői, a kolozsvári nemzeti színház választmányai (felejtethetetlen elnökeké), a kolozsvári ka-

szinó stb. Megjelentek a miniszterek, Haynald bíbornok, gr. Eszterházy Kálmán főispán Kolozsvárról, számos mágnás, a főváros polgármesterei, a közelet több nevezetessége. Sirja ott van közel a fővárosnak most épülő mauzoleumához; s a főváros jelölte ki és adta a sirt, hogy holtuk után se legyenek távol, kik életükben oly közel álltak egymáshoz.

Elveszett kéziratok megtalálása.

A jelen század elején nagyban hitték, hogy ha Herkulánus és Pompeji ásatásai jól előre haladnak, több becses kéziratot fognak föltálni. Különösen hitték, hogy a láva alatt Menander színművei, Sappho és Alkaios ódái s a római irodalom néhány becses terméke megmaradt épen. A rómaiak ugyanis, mint tudjuk, külön szekrényekben tartották becsesebb kézírataikat s a szekrények gyakran ércből is voltak, úgy hogy az idő yiszontagságait kiállhatták. De a tudósok esalotkoztak reményeikben; s a mi napvilágra jött, az csak későbbi bölcsészek műveinek töredéke, Philodemus és Epikur néhány mondata, melyek alig voltak érdemesek a fírasztó munkára, melybe a tekeresek kibontása és kibetűzése kért.

A többi kézirat megmaradása is gyakran függött a véletlenségtől.

Justinian császár híres digesztáinak megőrzését egy pisai kőzatonának köszönhetjük, ki azt egy kalabriai város bevételekor több más rablott tárggyal együtt magával hozta, s Heliodor negyedik században élt keresztény püspöknek Ethiopijára hasonlókép esodálatos véletlennek köszönheti megmentését. 1686-ban Budavár első ostrománál egy kőzatonra az utcai sárban egy már más katonák által összetaposott kéziratot látott, melyet drága kéréséért fölvet s Németországba vitt, hol csakhamar azután kinyomatták s a legkedveltebb regények sorába lépett. Ily különös volt Agobard, egy kilencz-dik századbéli tudós főpap műveinek és korát jellemző emlékiratainak megmentése is. Egy Masso nevű tudós egy délután Párisban belépett egy könyvkötő boltba s észrevette, hogy egyik segéd épen kéziratokat vagdal össze. Figyelmesen megnézte e kéziratokat, fölismerte azok becsés s megmentette a derék püspök emléket.

Az új korszakban a kéziratok találatának két gyakori, de azért sajátos módja van. Nem oly rég Mai bíbornok, kiváló olasz tudós, észrevette, hogy néhány középkori kéziratban meglátottak a régi betűk nyomai. Eszébe jutott, hogy mivel a pergament a középkorban nem volt nagy bőségben, nem lehetetlen, hogy a barátok, kiknek talán pogánykori irataik voltak, takarékságból kitorölték e betűket s a pergamentet saját elzejlajkára használták föl. Gyanuja csakhamar meg lön erősítve. Nagyító üvegen tett vizsgálatai következtében nemcsak észrevehette, de sok esetben képes volt el is olvasni az eredeti szöveget s így jött létre a modern korban több nevezetes irodalmi fölfedezés. A caledonai zsinat történetére vonatkozó lapokon a betűk által megtalálta Fronto leveleit s néhány beszédet Symmachustól és Szent-Agostnának a szoltárokra vonatkozó magyarázatai alatt lelte meg (s e lelet igen nagyfontosságú) Cicero „De Republica” című rég elveszettnek hitt műve egy harmadát, mely műből Mai bíbornok leletéig csak egy hosszabb töredéket s két-három idézetet ismertünk. 1817-ben Gajus „Institucioi”-t találták meg hasonló módon a veronai káptalan könyvtárában Hieronymus leveleit tartalmazó kéziratban. Mily óriási munka s kitartás szükséges e leletek létesítésére, könnyű elgondolni.

A régi irodalom töredékeiből oly módon is lehetett néhányat megmenteni, hogy az irodalmi tolvajlást kísitötték. Így történt Porsonnal, ki Euripides egyik színművének nagyobb részét képes volt helyreállítani az által, hogy észrevette, hogy egy keresztény tisztelő a saját keresztény színművében egész paginákat volt szíves, természetesen megjegyzés nélkül, az attikai költőtől átvenni. Oly időben, midőn nagy művek a ritkaságok közé tartoztak, épen nem volt szokatlan dolog, bármily megszégyenítő is az, hogy a kézirat tulajdonosa egész lapokat kiirtat abból s azután megsemmisítette az eredetit, hogy turpisságuk napfényre ne jöjjön. Így Leonardo Aretino, ki azt hitte, hogy

Procopius története a góth háborúról csak neki van meg egyedül, lefordította azt latinra s kiadta, mint eredetit. Alcyonius ugyanily módon Cicero „De Gloria” művéből irt ki egész fejezeteket s eredeti értekezés gyanánt adva ki azt, a nagybecsű eredeti kéziratot megsemmisítette, hogy gyalázatos tolvajlását föl ne fedezhessék. Sulpicius Severusról, az ismert egyháztörténet-íróról mondják továbbá, hogy Tacitus történetének negyedik könyvét megsemmisítette, mivel a nagy római író tudósítását Jeruzsálem elfoglalásáról szó szerint innen irta le.

Nagyon ismert dolog, hogy az angol Magna Charta eredeti (habár nem egyedül) kéziratát hogyan mentette meg Sir Robert Cotton egy közönséges szabó kezéből, ki azt szabáshoz akarta feldarabolni. A Thuroloe-fele állampapírok nagybecsű gyűjteménye valószínűleg titokban maradt volna, ha valaki be nem esik a Lincolns Innben egy régi pinczébe, a hová ez okmányok valószínűleg átköszöken rejtették. Dr. Dee becses és érdekes kézíratai sok időn át egy szekrény rejtett fiókjában voltak. Lady Montagu Mari ismert kedves levelei közül — s e leveleket még most is sokan az angol irodalom gyöngyei közé számítják — igen sok egy heverő fatörzs odújában találtatott meg. Cherburg Herbert lord önéletrajzát is elvesztnek hitték, habár tudják róla, hogy két példány is megvolt belőle, melyek közül egyet saját kezével irt, a másikat ellenben írnoka másolta le. Hosszu idő múlva Lymoreban, Montgomeryshireben régi molylete poros papírok közt megtalálták az eredeti példányt, hiányosan s oly piszkosan, hogy némely helyen lehetetlen volt elolvasni, habár a megmaradt részek is elegendő tanúsították a munka becsét. Még abban reménykedtek, hogy a másolatot megkapva az eredeti hiányait ki lehet pótolni. De évek hosszu során át hasztalan kutatták a másolat után is. 1737-ben egy a Herbterek családjának tulajdonához tartozó jószágot adtak el. Egy kis kamrában néhány könyv, kép és lim-lom állott s ezt egyenesen a szemetesnek akarták adni — s ime ezek között volt a hosszas ideig keresett duplikatum, mely ma az angol irodalomban oly gazdag emlékiratok között a legelső közé tartozik. Maga Bulwer (Lord Lytton) is azt mondta, hogy egyetlen memoiret sem becsül oly nagyra.

Még sokkal regényesebb volt, hogyan találták meg Luther asztali beszédét. 1626-ban Sparr Gáspár nevű uri ember új házat akart építeni oly területen, mely hajdan nagyatyjájé volt. A talajásás alkalmával a munkások egy kis négyszögű erős vászonrongyba takart s méhviasszal gondosan bevont csomagot találtak. Felnyitva e csomagot, benne találták Luther emlitett művét, melyből más példány nem is létezik. Valószínű, hogy Van Sparr nagyatyja rejtette el a művet, mivel épen az ő idejében adott ki II. Rudolf XIII. Gergely pápa ösztönzésére egy rudelt, hogy halálra ítéendő, kinél e mű megtalálható. Azóta e mű igen elterjedt s Luther legkedveltebb munkái közé tartozik, melyben a nagy reformator egyeni jelleme, genialitása, gazdag humora s jószívűsége leginkább kitünik. S e kitűnő mű Sparr nagyatyjának kiváló gondja nélkül elveszett volna.

Dante „Paradisosomá”-nak egy részét — mint beszélük — valaki álomlátás következtében találta meg egy ablaktábla mellett, hová véletlenül esuzott. Hasonló esetekről beszél Walter Scott is, midőn ily véletlenség folytán elveszett érdekes családí okleveleket találtak meg. Az utóbbiak természetesen a phantasia szüleményei. Milton egyik kiváló prózai műve „Ertekezés a kereszténység tanairól” csak e században találtatott meg régi jelentésben s állami számadások között s a leletről annak idején (1823) Macaulay gyönyörű tanulmányt irt az „Edinburgh Review”-ben. Hogyan jött a kézirat ily idegen társaságba, még ma sem lehet tudni. Hasonlóan érdekes volt Masson lelete, midőn Milton ismeretlen költeményét találta meg, habár a költemény hitelét kétségbe vonták. Mackenzie György titkos történetét már a sajtosnak adták el, de szerencsére, még mielőtt fölvtágták volna, valaki észrevette a régi kéiratot s kiváncsiságból olvasgati kezébe, átadta dr. Mc Crienek s így meg lön mentve a megsemmisítéstől. Benvenuto rendkívül fontos memoírjait egy florencai zugantiquariusról találták meg, miként Porson iratait is Chambergebén. Minot Lörincz a 14-ik században élt kiváló jeles

angol költő lételeiről sem bírtak tudomással a 18-ik század végeig. Tyrwhitt jeles kritikus találta meg azokat Chancer állítólagos költeményei közt. Fölfedezvén, hogy itt más költő műve van, a kéziratot tanulmányozta át s a 14-ik században élt jeles költő műve így lön megmentve a megsemmisüléstől.

Közeledben...

Közeledben kis lány,
Gyermek vagyok újra,
Ki az öröm rózsás
Ligetét befutja;
S mikor a játékból
Elárátán tért meg:
Anyja lágy ölében
Uj öröme ébred.

Közeledben kis lány,
Vidám vagyok újra,
Szomorú szívemnek
Eltemetve búja.
Kék szemed világa:
Tavaszi nap fénye;
Uj fény derül tőle
Szívem bús égére.

Közeledben kis lány,
Boldog vagyok újra,
Nyitva áll előttem
A boldogság utja;
Belátok a mennynek
Hetedik égébe,
A hetedik égből
Szívéd közepébe.

Oh, maradj itt nálam!
Vissza se menj többé
A világ zajába,
Rosz emberek közé.
Itten élünk csendben,
Édes nyugalomban:
A legholdogabbnál
Százszor boldogabban.

Vénis János.

A GÖZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

A Kalagáni helyismerete.

E napon, szeptember 18-án, földrajzi helyzetnek, pontban a következő volt. Kalkuttától 1300 kilométernyire voltak, Himalájai sanitariumunktól 380, Bombaytól 1600 kilométernyire.

A mi utat tettünk, a távolságot illetőleg, még nem volt fele egész megteendő utunknak; de az utban eltöltött időt vevén tekintetbe, jóval kevesebb volt hátra, mint a mennyi eltelt. Kalkuttát mácius 6-án hagytuk el, s így már hetedfél hónapja; de ebből hat hetet a himmalájai állomásra időztünk; s el levén határozza, hogy további utunkban a nagy városokat kerülni fogjuk, mi által uti tervünk nagyon egyszerűsítve volt, bizton számíthatunk arra, hogy további két hónap alatt Hindosztán nyugoti tengerpartjára elérjük, és pedig minden nagyobb akadály nélkül, mivel Scindia tartomány fölseges vidékein a legjárhatóbb országutak kínálkoztak aczel óriásunk lépteinek.

A Kalagáni jelenléte is nevezetes segítségünkre volt további utunkban. Tökéletesen ismervén India e részét is, a legjobb kalauzul szolgálhatott utunkban. Banksnak alkalma volt erről épen ez nap meggyőződni. Ebéd után, míg Munro ezredes és Hod kapitány pihenésre dőltek, Banks azt kérde Kalagánitól, mily minőségben utazott e tartományokban?

— A számos bansari-karavánok egyikehez tartoztam, — felelé a hindu, — melyek résztint s kiváncsiságból olvasgati kezébe, átadta dr. Me Crienek s így meg lön mentve a megsemmisítéstől. Benvenuto rendkívül fontos memoírjait egy florencai zugantiquariusról találták meg, miként Porson iratait is Chambergebén. Minot Lörincz a 14-ik században élt kiváló jeles

járnak még s épen az év e részében; valószínűleg fogunk is találkozni velök.

— Nem volnál-e szíves, rövid vázlatát adni, helyismeretednél fogva, az általunk követendő utnak, tekintetbe véve föltételünket, mely szerint a tartomány nagyobb városait kerülni akarjuk.

Kalagáni erre késznek nyilatkozott, s míg Banks a kérépet vette elő, hogy a hindu által kijelölendő utat azon követhesse és ellenőrizhesse, a hindu így kezdé:

— A dolog igen egyszerű. Csaknem egyenes vonal vezet minket a delhi-i vasutól a bombay-i vasuthoz, melyek Allahabad közeledben találkoznak. Az etavahi állomástól, melyet az imént hagytunk el, a bundelkundi határig egyetlen nagyobb folyón kell átmenünk, a Jumnan, s innen a Vindhjász hegyekig ismét egyen, a Betván. A mi vonatunk pedig a folyókon könnyen megy át, még ha az esős évszaktól föl vannak is dagadva. A Vindhjász-hegységhez érkezve, kissé délkeletnek hajlunk, hogy járható dombháti utat találjunk. Ismerek oly utat, mely kevéssé meredek s nehézség nélkül lesz megmászható. A Bopálon keresztül is mehetünk, de ott a városok sűrűen vannak s az ottani szípjok különösen nagy részt vettek a „függetlenségi háboruban”.

Igy nevezte Kalagáni a szípjok lázadását. De ne feledjük, hogy hindu beszél és nem angol.

— Azért, — folytató, — a bopáli városokat nyugatra hagyjuk s a szírguri halom-sor igen járható utat fog adni, melyet én már sokszor mentem végig, föl és le s melyen, a puturjai tót kikerülve, a bombayi vasuthoz érünk, Dzsulpore közeledben. Innen az országút délnyugati irányban vezet, egész Bombayig.

Banks ez uti tervet teljesen elfogadhatónak találta s megköszönt Kalagáninak a nyújtott felvilágosításokat. Kalagáni meghajta magát, mintha vissza akarna vonulni; de ismét mást gondolt, s megállott, mintha kérdést akarna intézni Bankshoz, a ki ezt észrevéve batorította, hogy szóljon.

— Szabad-e kérdezniem, — mondá a hindu, — miért kívánják önök elkerülni utjokban a tartomány városait?

Banks rá m nézett, de megnyugtató tekintet emlitve, elmondta a hindunak, hogy a Munro ezredes fájdalmas emlékeit akarjuk kímélni. Kalagáni figyelemmel hallgató végig a nyert felvilágosítását s azután így szólott:

— Munro ezredesnek nincs mit tartania többé Nána Sáhíbtól, legalább itt e tartományokban.

— Sem itt, sem máshol, mondá Banks. De miért mondod ezt?

— Mert ha a nábob meg is jelent néhány hó előtt, mint mondják, a bombayi tartományban, valószínű, hogy ismét visszavonult s át lépte a kínai határt.

E feleletből látszott, hogy Kalagáni nem tudta, hogy Nána Sahib a szotpurrai hegysegekben esleett. Elmondtuk ezt neki. De, bár figyelmesen hallgatott végig, látszott, hogy nem hiszi az egész történetet. Kérdésünkre azt felelé ugyan, hogy semmi oka kételkedni, de azért nem hitte.

— Ezek a hinduk, — mondá Banks, mintán Kalagáni eltávozott, — soha sem fogják elhinni, hogy Nána Sahib meghalt; épen mint voltak a francziák, a kik nagy Napoleon halálát, annak bekövetkezése után husz évvel is mesének tartották. Ily szívosak a népek legendái!

A felső Gangeszen átkelésünk óta, a mi két héttel ezelőtt történt, a gözház termékeny szép vidéken haladt át mindedig. E tartományt, mely a Gangesz és a Jumna összefolyása által alkotott szögben fekszik, Doábnak hívják; vizképződményü televényes talaj, melyet a hinduk a keresztényen időszámítás előtt már husz századdal kezdetek el művelni, habár kezdetleges módon is, de melyet az angolok nagyszerű csatornázás által tettek sokkal termékenyebbé. Utazásunk itt semmi akadályba nem ütközött s gyorsan haladtunk.

Szeptember 19-kén vonatunk a Jumna balpartján állapodott meg. E folyó határolja, a felső sziget középrészében, a rádszák földét, vagy Rajisztánt, a tulajdonképeni Hindosztántól el.

A folyó az esőzésekeltől magasra volt dagadva, s erős áramlata volt. Kerenni kellett az alkalmas be- és kiszállóhelyet; de a Kalagáni helyismerete ezt csakhamar megtalálta; s felőra multa aczel elefantunk a folyó jobbpartján mástól ki.

A Jumnan tul számos városa Rajisztánnak állt utunkban, melyeket azonban a mérmök előrelátása mind el akart velünk kerülni. Itt volt Gvalior, India ez erős Gibraltárja, a hol a dzsánszi-ráni, Nána Sahib e hí szövetsége, az utolsó perczig fentartotta volt magát s melynek falai alatt Munro ezredes is az ostromlók között állott volt s épen ő ölte meg a makacs ránt, a mi által a félelmes Nána személyes bosszuját vonta magára. Azután következett, nyugatra maradv a utunkban, Antri, tágas síkságon; azután Dutria, ez alig ötszáz éves város kaczer házaival s központi erődjével; végre Janszi, mely mellett alig negyven kilométernyire mentünk el, szeptember 22-dikén. Ez a Bundelkund legfontosabb katonai pontja s a fölkelés szelleme itt mindig élénken tüzelt. J6 volt e helyeket Munro ezredesnek elkerülni!

Másnap, szeptember 23-án egy találkozás, mely utunkban kissé fel is tartóztatott, igazolta a Kalagánitól nyert értesüléseink szabotosságát.

Reggeli 10 óra volt. Elefantunk a pompás uton, óránként tíz kilométernyi sebességgel, könnyedén haladt. Az idő szép, derült volt. Az ut azonban oly poros, hogy egy általános megöntözés nagyon is elért volna rajta.

A mint így haladtunk, egyszerre két vagy három kilométernyire előtünk oly óriási porfelleg emelkedett, minél sürűbbet a számum szele sem kavár a lybiai síkságon.

Kalagáni csakhamar megfejtette e szokatlan tünemény okát. Ama karavánok egyike közeledett, melyeket ő a minap emlitett volt; s pedig valószínűleg épen banszari karavánja.

A hindu nem csalódott. Felőra multa hatalmas aczel elefantunk kénytelen volt megállani a teherhordó állatok sűrű és áttörhetetlen fala előtt. De az ez által okozott késedelem dusan meg volt fizetve a látvány érdekessége által. Legalább is négy vagy ötezer okórból álló esordalepte el az utat, több kilométer hosszúságban.

— Ezek a banszariak, mondá nekünk Banks, — India valódi cigányai, kik mindig kóborolnak, állandóan sehol sem telepednek meg, a nyarat sátrakban, a telet földbe vajt és fölhányt kunyhókban töltik. Miután egy is kénytelenek vagyunk várni, míg a karaván mellettünk elvonnul, vegyük jól szemügyre legalább.

Vonatunk, észélyesen, az ut egyik szélén állott meg, úgy, hogy a karavánnak utjába ne álljon. Jól megfigyelhetük tehát átvonulását. Az ezerekre menő szarvasmarhák mellett egész néptörzs, férfiak, nők és gyermekek haladtak el mellettünk; erőteljes, festői alakok, szabad élet által edzett izmokkal, finom arcvonásokkal, hosszú lepedő alaku redős tunikákba burkolva, fejükön turbanokkal, nyaklánczokkal és fülönfüggőkkel ékítve s mindenféle szeszélyes esöngébengő ezifraságokkal tarkítva, derekukon, hajjukban, tagjaikon.

A menet élen egy óriási termetű bika haladt, pompás tarka szövetekkel takarva, nyakában haranggal, füleiben csengőkkel. Kiváncsiak voltunk e pompás állat szerepéről s jelentőségéről felvilágosítást nyerni. Kalagánit kerestük, hogy kérdést intézhessünk hozzá e részben; de a hindu sehol sem volt található.

— Kétségkívül a karaván egy vagy más tagjával ismeretségét megújítani ment, mondá Munro ezredes, de majd visszatér, mielőtt elindulnánk.

Ez a legtermészetesebb magyarázat volt s ebben meg is kellett nyugodnunk, bár részemről nem tagadhattam, hogy a hindu eltűnése gyanusnak tetszett előttem.

— Azt hiszem, — mondá Banks, — hogy e felséges bika a karaván istenségét képviseli. A hova megy, vele mennek; őt követik mindennütt; ha megáll, sátoztótnak. Lehet ugyan, hogy a naik titkos intésének enged, a ki hajtsár meg pap egy személyben. S ebben van összefoglalva e nomádok összes vallásos nézete.

A karaván átvonulásának megkezdése után csak két órával kezdetűk belátni a végét. En folytást Kalagánit kénleltem, az utócsapatban; midőn végre megpillantám egy hindu kíséretében, a ki nem látszik a banszari törzseből valónak. Valószínűleg azon hinduk egyike volt, kik mint előbb Kalagáni is több ízben, e karavánok szolgálatába állanak s azoknak kalauzulok szolgálnak.

Nyugodtan és halkan beszélgetve jött a két hindu. Ki tudná miről beszéltek egymással?

Az idegen egy perczre megállapodott a gözház előtt s élénken és figyelmesen szemügyre

vette a mesterséges elefántot — mely, meg kell vallani, a banzsarikban épen nem látszék különös érdeklődést gerjeszteni. A mint megállott, úgy tetszék nekem, mintha Munro ezredet különösen szemügyre venné; de egy szót sem szólott.

Azután néma jellel bucsut intve Kalagáninak, ismét a csoporthoz csatlakozott s azzal együtt nemokára eltűnt a porfellegben.

Kalagáni, hozzánk visszatérve, minden felszólítás nélkül, a következő szavakat intézte Munro ezredeshez:

— Egy régi pajtásom, a ki pár hó óta e karaván szolgálatában áll.

Ez volt minden magyarázat a mit adott. S ezzel ismét elfoglalta helyét vonatunkon, mely — az ut felszabadulván — csakhamar ismét előbbi sebességével robogott tova, az ökrök ezreinek körmeitől felbarázdált országuton.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

* A Franklin-féle expedíció maradványa. A «New-York-Herald» e hó 23-iki száma New-Bedford-

ANTIVÁRI, AZ ADRIAI TENGER PARTJÁN.

ból, Massachussetből, a következő táviratot közli: «Azon expedíció, mely Schwatka hadnagy vezetése alatt, a Franklin-féle expedíció maradványainak kikutatására indult, ide érkezett. A kutatók feltalálták a «Terror» és «Erebus» hajók maradványait, a mely hajók 1845. május havában Franklin vezetése alatt vitorláztak el Angolországból. Az amerikai expedíció a legnagyobb hidegnek volt kitéve, s mondhatni hogy eddig ezek türtek legtöbbet. A tizenegy holnap szánutazás alatt volt olyan 16 nap, melyen a hőmérsék 100 fokot mutatott a fagypontra alatt. 1879. nyarán és őszén az expedíció fölfedezte a King-Williams-földet, s a vele szomszédos szárazföldet, hol azt az utat követték, melyen a «Terror» és «Erebus» legénye a Back folyam felé visszavonult. A szárazföldön talált csontok elégettettek, és a halottaknak emléket állítottak. A kutatások bebizonyították, mit eddig nem akartak hinni, hogy t. i. a Franklin-expedíció naplókönyvei menthetlenül veszte vannak. Az is konstatació, hogy Franklin hajójának egyikét tudatlanságból az eszkimók elsüllyesztették. Utóbbiak a hajót 1849-ben Grant-Point magaslátán találták. Az expedíció a «Terror» harmadik hadnagyának, Irvingnek, földi maradványait magával hozta.

* Az első egyetem Sziberiában. Aug. 26-án tették le alapkövét az első sziberiai egyetemnek. Az egyetem Tomskban lesz, hol e szertartást nagy fényvel ülték meg. Az egyetem fölállítását már a

század elején tervezték, különféle adományok gyűlték be e célra, köztük Demidoff herceg 400 ezer frankot tett le, mely azóta kétszerannyi lett. A krimiai hadjárat óta a terv ismételve fölmerült és megvalósításáról azóta komolyabban kezdenek gondolkodni.

* A párisi Comédie Française fennállásának 200. évfordulóját október 21-én ünnepli meg s ez alkalommal egy héten át Corneille, Racine és Molière kiváló darabjait adják elő. De a legfőbb előadás a «L'impromptu de Versailles» fölelevenítése lesz, melyet Molière a bigottak, bourgeois-k s más általa előbb kigunyolt emberek támadásai ellen védelméül írt s melynek első előadása Versaillesben 1663 október havában XIV. Lajos kezét is megnyerte.

* Földalatti vasutat építenek New-Yorkban is, mivel az utcai vasutak nem képesek a közlekedés igényeinek megfelelni s több tekintetben kellemetlenséget okoznak. A világitással s szellőztetéssel kellemően ellátott vasutat az 1883-ki kiállítás alkalmára akarják megnyitni.

* Wight szigeten érdekes római leletek akadnak, egy előkelő római villájára. Tizenegy szoba nyomai láthatók, a legfőbb hely csaknem 40 láb hosszú s kőoszlopok által van elosztva, nyugati része 19 láb széles, a keleti 15, míg a falak 3—4 láb magasak. A falakon még látszik a freskofestés nyoma s a padlózat gyönyörű mozaikkal van ellátva, a legszebb, mit

hogy Ptolemeus neve a Rosseta kövön szolgált arra, hogy az egyiptomi hieroglifákat olvasni megtanulták.

* Penn háza Filadelfiában egész a jelen idő-ig fennmaradt. Leánya, Letitia nevére volt elnevezve, ki e házban sok ideig lakott. Kezdetben a város központját képezte. Később «a fölkelő nap-hoz» címzett kocsmá lett belőle s utóbbi időben «gyapuzsak fogadó» név alatt ismerték; tulajdonosa most le akarja romboltatni s ezért lépéseket tettek, hogy a város sajátítsa ki.

* A halotti tornak sajtóságos neme uralkodik még jelenleg is Chiliben. Midőn ugyanis egy kisdé megal, a legszebb ruhákba öltöztetik s a ház legalkalmasabb szobájában oltárt készítve arra teszik ülő helyzetben s vállaihoz szárnyakat ragasztanak, koronát tesznek fejére, a padlásról egy galambot eresztenek lefelé repülő helyzetben s az egész alakot virágokkal veszik körül. Erre megjelenik egy gitározó s különféle alkalmi dalokat és énekeket játszik, míg a «busulók» vidáman isznak. Így öröm lép a fájdalom helyébe, azzal a tudattal, hogy e gyermekből kis angyal lesz. A szertartás több napig tart, míg a holttest rohadásba nem megy. E szokás inkább csak a pörnépél van divatban, de azért a vagyonosoknál is feltalálható.

* A tengeri nyulak talán sehol sem okoznak oly sok kárt, mint Viktoriában Ausztráliában. Némely

vidékeken nemcsak a vetéseket pusztítják el egészen, de a lakóházakat is aláássák. Sok helyen annyi fű sem marad, hogy a tehenekről lehetne gondoskodni. A baromi is elpusztul az állatok miatt. Brim városban nemrég több mint 30,000 juh volt meg, most csak 5 kecske s egy ló az egész marhaállomány s a város házai is romlani kezdenek. Nem lehetetlen, hogy e várost a jámbor tengeri nyulak teszik tönkre.

Ház papirosból. A sidneyi nemzetközi kiállítás egy fő különlegessége egy papirosból készült emeletes ház volt, melynek burtorzata is papirosanyagból van. Az épület váza ugyan fa, de úgy a külső, mint a belső falak már papirosból álltak, a melyek közt levő tért papirforgács töltötte ki. A falakat arabeszk díszíték, s a mennyezetet megfelelő festmények ékítették. Az ajtókat, ablakrámkákat, padló és más felszerelések papirból voltak, s a burtorzat, a padló és a szőnyeg is lámpákig mind papirpépből készült. Még a kémény és a kemenza is ebből volt, a melyben tüzeltek. A szőnyeg és függöny papirból, az ágyak papirpépből, csak az ágynemű, terítők, törülközők, női alsó ruhák, kalapok, stb. voltak szövetből. E különös házban több lakomát tartottak, a melyen az asztal, székek, asztali dolgok, evőeszközök, tányérok stb. mind papirpépből voltak készítve. Sidneyben társaság alakult az e fajta házak terjesztésére.

A honvéd hadgyakorlatokról.

A király nagy meglegedését jelenté ki a magyar honvédségnek, abban a levelében, melyet a honvédség főparancsnokához, József főherceghez intézett. Bizonyára örömmel vette minden magyar ember e meglegedés híreét, hiszen a honvédség talán az egyetlen alkotmányos intézményünk, melyet nemzeti jellegében fentartottunk, s örömmel látjuk, ha fejlik és tökéletesedik az a hadsereg, mely csak magyar zászlóra, vezényszóra, érzelmeire, s mely az alkotmányra eskszik s melyben úgy szeretjük látni a szabadságharcz névtelen felisteneinek örökösét.

Még nincs tizenkét éve, hogy főnáll s jóra valószínűségének azzal a tudattal, hogy e gyermekből kis angyal lesz. A szertartás több napig tart, míg a holttest rohadásba nem megy. E szokás inkább csak a pörnépél van divatban, de azért a vagyonosoknál is feltalálható.

Katonai szaktekintélyek fejezték ki bánatukat ama katonai képzettség fölött, melyet a honvédségnél úgy a lovaság, mint a gyalogság zöme csupán hat heti gyakorlat után elsajátított. Pedig a lovat az eke mellől fogták ki a huszár alá, s ő maga csak napokkal ez előtt tette le kezéből a kapát meg sarlót; a gyalog honvéd is rendes foglalkozását hagyta ott s csak néhány nap előtt vette kezébe a puskát, melyet hat heti kiképzetése után alig minden harmadik évben van alkalma bordan.

Ez a honvéd, akár huszár, akár gyalog, még se szűgyenül meg a közös hadseregbeli katona mellett, a ki pedig három éven át nem tesz egyebet, mint gyakorol.

Erről győződött meg ez idén a király Czeglédén, erről győződött meg a pécsi hadgyakorlatoknál. A «Vasárnapi Ujság» mind a két helyre rajzolókat küldött, hogy e gyakorlatok és ünnepélyességek illusztrálására a hely színén merítsenek anyagot. Most e képeket bemutatjuk, ama sorok kíséretében, melyeket a képek magyarázatul vetett papírra rajzolóknak.

— Czegléd! tessék kiszállni! kiáltja a vonatvezető.

Tehát itt volnánk, a hol a király jelenlétében lovasági gyakorlatokat fog tartani a magyar honvédsereg.

Milyen élénkség! Huszár, udvari lakájok, szakács, kukta, társzekerék, bugázsia. Nagy itt a sűrűség, készülődés: holnapután király fogadása leend. Hosszu csoportokban indulunk, ki kocsin, ki lóháton, de mindnyájan szakadó esőben: magam pláne gyalogszerrel, mert a czeglédi fiákkeres ez idő szerint szóba sem áll a közönséges ezibelle, ő most fényes uraságokat szállít a városba jó pénzért.

Utközben közel az indóházhoz, két obeliszk emelkedik, de csak az egyik van beborítva zöld gallyal, a másik mint víz meredez, várva a mester kezét, a mely társához méltóvá tegye; de az idő, ez a kérielhetlen eső idő megkötötte a mester kezét.

Tovább menve, hatalmas diadal-kapu emelkedik, de fájdalom, ez is ép oly sorsra jutott, mint a két obeliszk. Csak a fele mondhatja magáról, hogy egészen kész.

Na de holnaputánra még kiderül és meglesz a pompa!

Még nagyobb az élénkség a városban; köpönyegbe burkolt huszárak vágatnak napi parancsokkal, egynemelyike gyalog jár, kerüli a sarat ép úgy mint a halandó baka. Egy ilyen gyalogos huszártól tudtam meg, hol van a vezérkar irodája.

Beállítottam jó sárosan és beajánlottam magamat mint a «V. U.» rajzolója, egy lovat is kértem, hogy a hadgyakorlatokon lóháton vehessek részt; de tagadó választ nyertem, indokolva azzal, hogy a tábornok ur megtiltotta nem

ALBÁNOK SKUTÁRINÁL ÁTMENNEK A BOJÁNÁN DULCIGNO ELFOGLALÁSÁRA.

hivatalos egyéneknek a lovak használatát, aztán meg 80 beteg ló van.

Lovat már nem kapva, szállás után néztem, s ebben sokkal szerencsésebb voltam: egy kedves pályatársnál szives fogadtatásban részesültem. Barátom művészeti tehetségét ez alkalommal igénybe vette nemes Czegléd városán. Nagy munkában találtam; óriási transparenteket keneményezett a holnaputáni pompa emelésére: Magyarország címere, «Egy nemű», ki a király szobrát megkoszorozza stb. érdemes dolgok, — ha még hozzá a megrendelők tisztességesen honorálják a művészt.

Mig barátom a transparentek készítésével foglalkozott, addig én magamhoz véve a vázoló könyvem, jól kibegyezett plajbázzsal fölfegyverkezve az utzasarokra álltam, hogy az első huszárt, kit találni fogok, azonnal papírra kap-

jam. Jött is egy nyalka huszár, szóba eredtem vele, könyvembe jegyeztem és képnök jobboldalán ott diszeleg — Csukás Andráis vitéz strázsamester. Jött azután kettő, három, válogathattam belőlük és úgy jutott ide egymas után Csengő Jancsi, Hajós Gáspár, Sütő Lajos, Csörgő Pál derek kövítettek mellképe, nemkülönben Bojtos Sanyi káplár uram egész alakja (képnök jobboldalán). Azután egy istállóba vetődtem, hol Pecske Miska, a kapitány uram legénye épen lovat puczovált; nosza, az is papírra került, hogy észre se vette.

— Ajnye, de eltrafált az ur! Még a pipám is itt van a számba, la!

— Az ám.

— Aztán minek lesz az az urnak?

— Hát kijön az ujságba.

— Kigyrún az ujságba? A macskát tegye az ur lová. 'Sz nem vagyok én generális. Inkább adja nekem. A Böske majd nevet neki.

Felvirradt végre a harmadik nap. Nyolcz óra tájon ropant éljen-kiáltások között a király megérkezék s fényes kíséretével keresztül haladva e diadal-kapun, a szemlére lovagolt. Nemsokára elvonult a honvéd huszár. A király kibontakozik a fényes kíséret csoportjából és sebes vágatva a sereg után iramodik. Utána a meglepett kíséret; alig hogy elérhették. Nesztét veszi a király elvágatásának a testőrségi szolgálatot teljesítő csapat, ügetve igyekszik utólrni a királyt; de hiába erőlködik: a tábor, a király, és kísérete eltűnnek a láthatárról.

Nekünk tehát mint publikumnak szintén nem volt más teendőnk mint lóhalálában a sereg után indulni, valahogy rövidben uton előbök kerülni, hogy láthassunk valamit a tulajdonképeni manőverből.

Mi rajzolóknak csak közönséges szekeren haladtunk, de jó lovakkal s így sokszor igen messze elhagytuk az utánunk ügöző fényes ur, a honvédelmi miniszter fogatját, a ki meg-megállította kocsiját és felállott abban, hogy egy kissé tájékozza magát; de úgy látszik, nem igen volt tájékozva, mert jót

látta utánunk hajtatni. Végre tüzércsapatok közeledtek, a kegyelmes ur ordonanczát oda küldi meg tudandó, hogy hol van hát a sereg? Visszajő az ordonancz, Stellungba csapja magát és jelenti:

«Kegyelmes uram, nimetek azok, az ördög tud velök beszélni.»

Mokány Bertalan ur is fel-feltűnedezik négyes fogatjával. erősen igyekszik a kocsiában ülő hölgyekkel a színhelyre jutni, de az átkozott homok megint csak elnyeli. Majd parasztszeker, uri fogatok tűnnek elő, a banderium egy része is elővágatott s ott látta az ember, hogy potyogtak le a lovakról az ingre-gatyára parasztnak vetkezett zsidó-legények, messze maradozva a töbitől.

Csak mi piktorok birtunk haladni, mert mi

sokkal jobban voltunk értesülve, mint maga a kegyelmes ur is.

Végre egy dombra kerültünk, hol közel állott az ellentábor. Elő a czeruzával, papirosra vele! ime, hisz épen most van az ütközet: a két tábor már-már összecsap, alig hogy 30 lépés választja el őket, ekkor egy óriási hang és trombita-harsonás egy pillanatban — megállítja őket.

Igy végződött az atak. Fél egy óraker ismét után volt a sereg hazafelé, és egy óraker már hordták az udvari lakájok a jó villásreggelit az udvari vendégek számára. Ezt megelőzőleg felolvasta a király dicsőítő levelét, a melyben a honvédsereg példás magatartását és a tiszték buzgalomát stb. megdicséri. Következett aztán a nagydvari ebéd, este a kivilágítás.

Másik képinck pécsi rajzolóinktól való, s az ünnepélyes fogadtatás egy jelenetét tünteti föl, midőn szept. 24-én a király kiszállva az indóházánál az udvari vonatból, Tisza miniszterelnökkel egy hintóban bevontul Pécs városába. A király hintaja előtt 100 válogatott baranyai legény ügetett lobogó ingben, piros mellényben, pörge kalappal, élükön Domászy földbírtokossal, továbbá a feketébe öltözött városi banderium, kék-sárga zászlócskakkal. A merre a menet elhaladt, mindenütt óriási árbócok voltak föllállítva, lombfüzerekkel, lobogókkal, czimerekkal díszítve. A város előtt föllállított s kék-sárga szöveggel bevont óriási diadal-kapunál megállt a menet, s Aidinger polgármester a város nevében üdvözölte a királyt, mialatt 50 fehérbe öltözött gyönyörű leány virágokat hintett eléje s a különböző társulatok és egyletek oldalt foglaltak helyet.

A montenegrói határpör.

Néhány hét óta ismét háborús hírek jönnek kelet felől, meglehetősen ismeretlen vidékről. Napok óta különböző, sokszor egymásnak ellenmondó táviratok szólnak a napilapokban az albánok és montenegróiak közt Dulcigno mellett kitörő felben levő vízáradásokról.

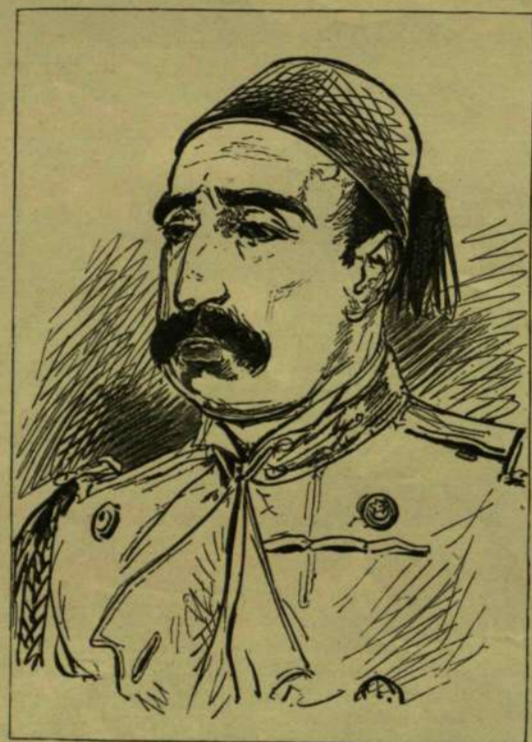
Rég elmondták már, hogy a háborúk és politikai vizsalyok geographiai oktatást nyújtanak a felnőtteknek. Kevés esetben mondhatjuk el ezt jogosultabban, mint a jelen kérdésben. Dulcignóról és vidékéről csakugyan édeskeveset tudtak eddig a tudósok, földrajzi könyvekben nincs is megemlítve s a térképeken hasztalan keressük e nevet.

Pedig igen közel van a monarchia határához s fekvése sem érdektelen. A legújabb orosz-török háború alkalmával ugyanis Dalmácia területét tudvalevőleg Spizzával egészítették ki s a határ végpontján fekszik Antivari városa, a legközelebbi nagyobb község Dulcignóhoz. Mindkettő a Skutari-tó és adriai tenger közt elnyúló keskeny földrészen van. Az utóbbi fölött a Muzura-hegyek emelkednek több ezer lábnyi magasságban s közel alatta a Skutari mellett is el-folyó Bojana folyó ömlik a tengerbe. Antivari jelentékeny hely volt egykor, különösen a középkorban, midőn olasz ajkú lakossága az olasz nagy városokkal élénk összeköttetésben állott, most azonban egészen lesüllyedt, s a legutóbbi háborúban a montenegróiak nagy részt rommá tették. E hely mellett a Suttorman szorosokban van jelenleg a montenegrói hadsereg, maga a fejedelem és Bozo Petrovics herceg vezetése alatt, az egész ország fegyverfogható lakossága csaknem teljesen ott van, de e szám is kevesebb, mint hogy a Muzura hegyeken levő albánokkal s a Bojana partján innen nem messze Goriczában tanyázó törökökkel megküzdhessen. Hiszen maguknak a törököknek Riza pasa vezetése alatt 16,000 emberük van, jól fölfegyverkezve s tüzerséggel ellátva. Montenegro egyedül a nagyhatalmak ígérteiben bizhatik, kik a tengeren czirkáló hadihajóikkal hetek óta folyvást lesik a pillanatot, midőn Dulcignót elfoglalják.

Igy lett e kis hely történeti nevezetességüvé. Az egész oly jelentéktelen, hogy pár órai bombázással egyetlen hadihajó tönkre tenné, körülötte a hegyes természetű vidéken csak néhány jelentéktelen falu van: de e hely az, hol a kis Montenegro számára tengerpart nyílik s a természetnek sziklák között lakó feketehegyű nép is vágyakozik már egy kis kenyelen s jótét után, melyet pusztá kecskepásztorokból és rab-

lásból napról napra nehezebb megszereznie. Nagyhatalmu szövetségese, a muszka czár, a Plevnánál vívott véres harc után a san-stefanói békeben csaknem az egész Skutari tavat s az innen délnyugatra eső vidéket neki ígerte. Az itt lakó albán fajok azonban, habár szintén szláv eredetiek, nem mint a Drinától délre lakók, valláskülönbség miatt, mint mohamedánok és katolikusok, féltek a görög keleti hitű s velök századok óta ellenségeskedésben levő montenegróitól s előre látták, hogy nemcsak szabadságokat vesznek el, de a legelső alkalmat föl fogja használni új uralkodójok, hogy őket szülőföldjükről kiűzve, a Feketehegyek terméketlenebb közsírtei közül saját népét fogja ide telepíteni. A törökök, természetesen, szintén gyanulatosok és féltek. Így történt, hogy a berlini béke és a határvizsgáló nemzetközi bizottság mindinkább szűkebbre vonta a montenegróinak kijelölt új területet, míg végre az adriai tengernek csak Dulcigno maradt néhány négy-szög mértérföld környezettel.

De az albánok még ennek átengedésébe sem nyugosznak meg. Az albán szövetséghez tartozó törzsek, kik egykor féltek a bosnyákokat segíteni a hatalmas osztrákok ellen, most készsággal ragadtak fegyvert a kis montenegrói állam ellen, mely örökös ellenségök volt s mivel különben is az átengedésre szánt területen mintegy ezeröttszáz albán lakik s a terület elfoglalása által részben meg volna sértve az a határ, melylyel a természet Albániának kedves-

Riza pasa, a török porta meghatalmazottja Albániában.

kedett. A klementi és hotti törzsek, továbbá a miriditák nagy része e határon belül esik s ezek, habár már részben mohamedánok lettek, nemzetiségüket nem tagadták meg. S valóban, még mielőtt a montenegróiak megmozdultak volna s az európai szövetségesek Dulcignót a tenger felől ostromzár alá vették, az albánok serege Skutari mellett átment a Bojanán s elzárta Dulcignót a montenegróiak ellen. Azóta farkaszemet néznek egymással s a diplomataik közül legalább azok, kiknek nem áll érdekükben Keleten a zavar, igyekeznek békét létesíteni, félvén, hogy a kitörő harc európai küzdelemmé válik. Lehet, hogy csakugyan elérk valami módon a békés kigenyitést, de lehetetlen, hogy helyreállíthassák a békés hangulatot, mely Montenegro terjeszkedési vágyának fölbresztésekor s a halálharangnak Albánia s esetleg az egész európai török birodalom fölött megkondításakor végleg elűnt. A háborút elodázhadják, de nem akadályozhatják meg, hogy ki ne törjön.

A londoni omnibuszkocsis.

Karezzolat.

Azok közt, kik Londonban lóval bíznak, már csak annyiban is legmagasabb állást foglal el, mert ülése jelentéktelen kiemelkedik más kocsisok ülése fölött. A mi még megkülönbözteti, az a libéria hiánya, és környezete, a mi rendszeren a bakon mellette ülő négy urból áll,

kettő jobbra s kettő balra. Így hajt a londoni omnibuszkocsis, mint valami miniszterelnök, ki ambulans miniszterpadok elején elnököl.

Okozza bár az egyenruha hiánya, vagy gyakran tetőtől talpig előkelő, esernyővel és hirlapokkal fölfegyverzett ur jelenléte, vagy a magas bakon ülésből merített önzert: elég az hozzá, a londoni omnibuszkocsis mindent elkövet, hogy emberi lényének uri kinézetét adjon.

Már magatartása ott fent a magasban tekintélyt árul el. Sem nem ül, sem nem áll trónusán, bizonyára tőle tanulták a finom arszlánok azt a sajátságos merev ülveállást hajtásközben, a mi mindenestre elegans látványt nyújt s arisztokratikus nonchalance-ot árul el. Hogy erőfeszítő munkája mellett, mert késő éjjel hajtja lovait, akármely körülmények között le ne csuszszék vagy előre ne bukják, dereka alatt szíjat hord, mely a bak hátahoz van erősítve; zord idő vagy eső alkalmával gyapottakarót, perszeldő napugarak ellen pedig fehér kötöt akaszt derekára.

Kalapja magas fekete; Angliában a városokban minden uri ember ilyen visel. Ennek helyét csak nagy forróság és napfény idején foglalja el alacsony szalmakalap, indiai módra hátravetett fáttyollal. Azon mindig igen eleven színekben ragyog, a mire nagy hatással van az ország nyirkos levegője, mint szintén ama bensőleg alkalmazott szerek, hogy az égal s a folytonos háborúban álló elemek befolyásai ellen természetét megeddze. Ezenkívül fizionómiaja valódi angol tisztaságot, a borotválkozás s jelentékeny szappanfogyasztás alkalmazásait szemlélteti velünk, a mire egyébiránt sehol sincs nagyobb szükség mint Londonban, hol a por s koromlerakódás meglepő arányokat ölt. Nyak-kendőjének kedvence színe a kék, fehérrel pettyezve, mi a gyakori vörhenyes s helylyel-közöl violaszínű furtjeihez, állához, orrához és arczához egészen illik s arca véredényeinek rendszeren erős átcsillámlását mérsékelni segíti.

Kabát, mellény és nadrág, habár nem egészen újak is, s kód és eső alakjában lerakodott vízpárak nyomait hordják magukon, a porló-felcse és kefe gyakori használata mellett szólanak, de azért sohasem elviseltek. Csizmája fényére s kalapja tisztaságára pedig különösen sokat ad. Mint valami különleges ékesség, a bádoglemez jellemzi, mi a gyomor táján csüng alá s messziről olyan, mint a persa naprend jelenéne, közelről pedig fehérre mázolt kerek plélemezt mutat, rajta a kocsis hivatalos száma és szolgálati alkalmazása. Az évek dere által még meg nem látogatott omnibuszkocsis tavaszszal és nyáron az urak által használt virágcsokrot sem idegen gomblyukába tűzni, ugy hogy lát-tára valósággal egy tehetős s világot élő emberre gondolunk az első pillanatra.

Gyeplőt és ostort előbb nem vesz kezébe, míg ujjait egypár — rendszerint világos-sárga — keztyűbe nem bujtatja. A lovakhoz egyáltalán nem nyúl, ez az istálló-szolgák tiszte. Különböznélte, melyek tisztaságra nézve mesterüknek miben sem engednek, nagyon figyelmesen, mondhatni szeretetteljesen bának. Sceptumát, ostorát, választékos mozdulattal inkább a publikumnak a felüléneléle tartja, mint sem azzal lovait bántaná.

Idégenek irányában igen udvarias s előzékeny. Legsajátosabb nála a lónyelv: pisszegés, esettetés, füttyülés, nyávogás, krakogás s mindez összevissza, ugy, hogy az ember az egész állatvilág hangját hallani képzeli. Vannak közöttük, kik ajkaikat csak egy pillanattal sem pihentetik s a négy lábuk eme folytonos serkentése s feszentartása okozza, hogy a sima s a gyakori közlekedéstől elkopottat követel s a nedvességtől sikos talaj dacára ritkán esnek el lovaik. Különböznél pedig azok igen mozgékonyak s elevenek; szerszámuk egészen olyan, mint az uri magánfogatóké.

Ez iparágat üzöknök egészségeseznek kell lenniök, de módjuk is van a jól elhatásra, mert tisztességesen fizetik őket. Ha tehát sovány egyéniség ritkán találkozik is közöttük, de másrészt ritkán látható tulajdonképeni kövér ember is. A nehéz s föltünően testes kocsiának Londonban magasabb igényei vannak, mint a nőkkel az omnibuszkocsiság kinalkodik. Mert ott a kocsis egész a királyi környezetig föl-viheti dolgát. Annyi bizonyos, hogy neki vannak a legtestesebb kocsiái s a nemesség is rendszeren azon van, hogy minél izmosabbakat fogadjon szolgálataiba. S ez nem csupán divatmajmolás,

hanem tapasztalaton alapuló szokás. A hintó bakján a flegma többit ér az aszkóros ideológiánál. Nehez ember sokkal szilárdabban ül, a könnyebb sokkal hamarabb lecsik a bakról, a vállas, testes egyen nyugodtsága, ki nem egy-hamar veszi el az egyensúlyt s ereszt ki kezéből a gyeplőt, hatással van még az állatokra is.

Mig tehát a testes kocsi Angliában csak az előkelő uraságok szolgálatában áll, hol bársonyba és selyembe öltözik, magas paszománys kalappal, a mi már egy pár száz lépésnyire megismerteti: addig a nyulánkbak egyéniség az omnibuszokban foglal helyet, hol némileg már a dandyt és gentlemant is adja, s a mellette ülő tekintélyes urakkal társalog, mig 24—30 személylyel terhelt járművét London utcáin végig-huzatja.

Daczára a földalatti vaspályának, mi a legtávolabbi városrészeket a City-vel, a város szívével összeköti, az omnibusz-üzlet inkább emelkedett, mint csökkent. Az alagutak és a mélyen fekvő állomások légjárata nagyon hiányos s vannak pontok, hol a közszénzag alig kiáltható, innét van az omnibuszok előnye egyéb közlekedési eszközök felett. S a jobb ventilációra való tekintetből, gazdag s éltes urak is inkább omnibuszra ülnek s a friss levegő élvezeteseért még a szél s egyéb időváltozások kellemetlenségeivel is megküzdnek. A londoni omnibuszok belseje minden egyéb, csak kényelmes nem. Az ember bennök egymás mellé szorul, az ülések közt levő tér keskeny s a publikum beszállásánál nincsenek tekintettel a nyugodt elhelyezkedésre, a kocsi megy mindjárt tovább. Az omnibuszárslatokat versenyé egymással okozza eme rohamos sietséget, mert hát náluk is az a jelszó: „pénz az idő”.

Az omnibuszkonduktor merő ellentéte a kocsiának. Konduktor lehet bárki is, mig a kocsiasság a szakmák közé tartozik. A konduktorokat minden osztályból szedik, mig a jó kocsis ifjúsága óta szolgál leendő hivatalának s valóságos tanszakon megy keresztül. Az örökös le-s felugrálás, ajtónyitás, pénzszedés s a tovasiető kocsi való kapaszkodás a konduktor alarendelt személylyé, szolgálva degradálja, mig a kocsi mint valami fölfelelti lény székely olimpusi nyugalmában s fonség érzete egész magatartásán visszahúzózik. A konduktor alacsony állását elárulja már maga igénytelen öltözte, alacsony kerek kalapja s mindig ugrásra kész helyzete.

A műcsarnok őszi kiállítása.

A műcsarnok őszi kiállítása érdekes hazai és külföldi művekkel nyílt meg a hó 3-án. Domináló festménye (vagy mint mondani szokás, szenzácionális darabja) nincs a kiállításnak, hanem érdekes darabja van elég. Történeti tárgyú kép a legkevesebb. Ezeknek most nincs kora. A festők ritkán dolgoznak képtárik számára, hanem általában a szalonoknak. Ezekben pedig az életképeket, tájképeket szeretik legjobban. Régebb kápirók közül csak kevesen vannak képviselve; külföldön élő, nevezetes művészeink egészen távol maradtak. Az ifjabb művészi generáció azonban nagy számmal csoportosult össze, s tehetségük és haladásuk örvendetesen nyilatkozik.

Régebb festők közül részt vesznek a kiállításban Than Mór (Mária Terézia nagy álló alakja a szabdkai városház terme számára); Barabástól egy kis lány ibolyával; Molnár Józseftől nagyobb tájképek; Kovács Mihálytól, arczkép; Telepy Károlytól tájkép és életkép; Brodszkytól tájkép látható. Vastagh György, ki egy fiu arczképét és szent Istvánt ábrázoló, csillagó technikával festett szép nagy oltárképet (az alcsuthi kápolna részére) állított ki; Meszöly (két kisebb képkel, egyik baromfiak, a másik falusi csoportozat) képezik a kapcsolatot a kiállítások régebbi és újabb évek jelentőségei közt. Egy szerencsétlen fiatal festő, a Párisban megtévedett és elhunyt Paál László emléket két tájkép idézi föl. Mindkettő erdei részlet határozott ecsetvezetéssel festve. Kivált a nagyobbik ébreszthet sajnálkozást a tehetséges művész végzetes elvesztése fölött.

A legifjabb nemzedékből élénk figyelmet kelt Festy Árpádnak „Golgothája”, mely nagyobb méretű festmény, a szép és némas pathosz iránti érzék élénk nyilvánulásával. A képen sziklás, zord táj tárul föl, melynek kietlensége az elemek rombolását, a természet erőszakát hirdeti. A középtéren jobbra függ a három elítelt; a középső kereszt a ján térdel Mária, míg a többi alak valamivel hátrább áll. Mindez a rajz, a csoportosítás és színezés oly biztonságát mutatja, mely első pillanatra meglep. Nem

tragikus előadás által hat: az alakok magok meglehetősen összeolvadnak egy tömeggé, s minden esetre ismerünk kell a Golgothán levő tragédiát; elkészítve kell lenni bennünk a legyszerű esemény átérzésének, de Festy festményében a csoportok elhelyezése, a bus és komor szín, mely körülveszi, igen alkalmas e hangulat fölbresztésére.

Az újabb nemzedék egyik kiválóbb képviselője Pacza Ferenc, kitől több életkép és egy nagyobb alaku bibliai kép van kiállítva. „Krisztus feltámasztja Lázárt”. Az éles szemmel tekintők e képen rajzhibákat és hirdelenben végzett részleteket rónak meg. Vastagh említett oltárképével együtt Festy és Pacza festményei képviselik a nagyobb stílt.

Az életkép-festők közt egészen új nevet találunk egy csinos festményen: Koskócs nevét. A képen írószo-ba belsejét látjuk s az előtérben levő asztalnál egy csavargó nagy kevelyon kivág a zsidó elé egy szá-zast. „Tud-e váltani?” A zsidó meghökölése s a többi ivók esodálkózása adja meg a kép savát-borsát. A tehetséges fiatal festő még a mintarajztanoda növendéke s csak most fog külföldre menni, hogy tovább tanuljon.

Spányik egy nagyobb tájképet (mocsáros vidék) s több kisebb tájképet festett. Mindeniken a színér-zék élénksége tesz meg a szemlélőnek. Pálitól egy nyugvó „agár”, valószínűleg állati arczkép. Flesch Tivadartól életképeket látunk. Egyik egy hid feljárója, a mint ökörszékér jön le rajta; a másik egy lovas parasztlégy, a mint nekieredt lovát teljes erővel tartja. Kellemes az Aggházy Gyula fest-ménye, egy falusi utca holdvilágnál, az előtérben ökörfogattal. Tölgyessy Arthurtól „Folkérés táncra” csinosan van kidolgozva. Konek Ida k. a. esendélet-képe, melyen a főhelyet egy zord halálzó foglalja el, figyelemmel festett mű. Myskowsky a kassai dómról adott aquarell képet. Bitzó Géza színezéssel foglalt helyet a festmények közt. Rajzáinak czíme „Az alkú”, s tősgyökeres magyar életkép, jó humorral. Egy ló-csiszár és gazda közti alkudozást tünteti föl, és dicső-erő bizonyoságot ad Bitzó ép érzékéről a magyar népelet fel fogása iránt.

A külföldi művekből az első látásra legjobban feltűnök: Adamo (München) „Robespierre elfogá-tása”, e mozzalmas, és részletező gondossággal festett szép kép; továbbá Blaas Gyulának „A gödingi parforce vadászata”, melyen a királyi pár vadászata van lefestve; elül a királyné, aztán a király, ki könnyűen ül az ugró lovat; gr. Andrassy és még számos alak, mindenik egy-egy portrét. Ramperdahl egy inkuizició-jelenet, Smidtl a „Nebelungen”-hez egy nagyobb festmény. Kallertl (München) nagy életkép, kovágy paraszttokkal, Afanektl szintén nagyobb kép, a hegyek közt prédikáló pap, nagy népsorotól körülveve, Deputaire két állatképe (ökörféjek és legelő lovak), ez erős kézzel festett szép művek, Häckl (München) amaz életképe, melyen a katonaságból visszatérő fut oly örvendezve fogadják az agg szülő, Fischertl (ugyanaz, kivel a bécsiek a trónörökösnek egy albumot készítettnek) a három udvara, eleven színezéssel és élénk csoportokkal; Hermanstól egy elegáns uri társaság kandalló körül; Achenbachtól tengeri táj, stb.

Igen érdekesek Werner C. aquarelljai; a világ minden részéből egy-egy táj, épület vagy genre-kép. Összesen 73 darab van, köztük sok teljes bravourral festve. Egész panorámát tárnak elő, és pedig nem-csak szemlélté őn, hanem tanulságosan is. A régi romok, ősi épületmaradványok a régészeket is érdekelhetik. At Ferencz (Bécs) szintén sikerült aqua-relleket küldött a kiállításra. Münchenben élő hazánkfa Walla fametsző két külföldi festmények művészi metszeteit, köztük Benezur Gyula után „Sz. István keresztelését”, melyet lapunk nemrégiben ugyane festményben mutatott be, valamint Walla által készített több metszvényt is adunk és adunk közelébb is.

Irodalom és művészet.

Vajda János összes költeményeire Aigner Lajos kiadottól előfizetés föl hívás jelent meg, melyet maga a költő a következő sorokkal szent be:

„Aigner Lajos könyvtárus ur vállalkozott összes költeményeim kiadására. Nem mulasztatom el kijelenteni, hogy fenforgó irodalmi viszonyaim között ezt oly vállalkozásnak tartom, melyben e hazafi ügy-szeretete magasan emelkedett az üzlet-ábr szá-mítás fölé, és a mely ennél fogva megérdemelt, hogy meleg viszonzásra találjon a közönség részéről annál-inkább, minél szokatlanabb jelenség ez mai napság, szemben ama már-már a fagyponthig süllyedt közöny-nyel, melyet a közönség, kiváltkép a költészeti ág termékei iránt, az e téren őt ért szakadatlan csaló-dások után, újabb időben tanusit. A körülmény, mely szerint versiből működéseim iránt az önálló itéletű olvasók részéről az elismerés növekedésének egyre sürűbb jeleit találkozik, hinni engedni, hogy a közönség nem sorol amaz írók közé, a kik lehangelő csalódásait okozták, s nem fog engemet

büntetni mások visszaéléseiért, melyek következmé-nyei talán épen rám nézve voltak legsúlyosabbak. Ennélfogva legyen szabad remélnem, hogy a n. é. közönség nem vonadja meg szives támogatását a jelen vállalkozástól sem, annál kevésbbé, mert mint mindig, gondom volt ezuttal is, hogy az előfizető közönséget, legalább anyagi tekintetben, a kockázatot részesévé ne tegyem. A megrendelések nagyobb száma érdekében is kívánatos ugyan, de a mí megjelenése ettől egyáltalán nincs föltételve. Összes költeményeim már sajtó alatt vannak s a kitűzött időre okvetlen meg fognak jelenni. Budapestén, 1880. szeptember végén. Vajda János.”

A kiadó a következőkben adja tudtúl az előfize-tési föltételeket:

„Vajda János összes költeményei díszesen kiál-lítva, két, egyenkint 20—24 ivnyl kötetben, szerző-nek legújabb, legsikerültebb levétel szerinti fény-nyomatu arczképével, és pedig az első — lyrai — rész novemberben, a második — elbeszélő — rész decemberben, fognak megjelenni. Előfizetési ára a két kötetnek fűzve 4 frt, díszes kötésben 6 frt, mely összeg az első kötet átvételkor utánvétel mellett is lefizethető. 10 előfizető után tiszteletpéldány jár. Az iveket és pénzeket f. é. október végéig kérem be-küldeni. Később érkező megrendelések csak felemelt bolti áron teljesíthetők. Vajda János művei nem szorulnak hosszas dicsőreterre. Elfoglaltan irói és emelkedettebb izlésű olvasó-körök azokat költészeti irodalmunk elvélhetlen kincsé közé sorolják. Bármí sanyaruak legyenek is könyvüzleti viszo-nyaink, szerencsésnek érzem magamat, hogy kiadá-sukra vállalkozhattam. — Aigner Lajos kiadó. (Bu-dapest, váci-utca 1.)”

A „Vasárnapi Ujság” részéről nincs mit hozzá-tennünk e fölhárvához; közönségünk évek hosszú sora óta ismeri Vajda János költészetét, melynek hangja, ereje és bája egyaránt a legjobb irodalmi termékek közé emelik költeményeit. Azt hisszük, ez alkalommal se ajánlhatnók e gyűjteményt hatá-sosabban, mintha mutatványt ízelítő nyujtunk be-lőle olvasóinknak a következő két legújabb költe-ményben:

Rozamunda.

I.

Szemedből mindent megtanultam.
Előttem nincs többé titok.
Higyték, hogy megboldogultam,
Azt mondom: én mindent tudok.

Öröklét, elmulás, istenség
Rejtélyeit mind ismerem.
Mind, mind együtt van, semmi kétség,
Egyetlen szóban: szerelem.

Halljátok hát, jegyezték meg:
Az öröklét egy pillanat,
Az, melyet egy pár széd szemfénynek
Üdvözítő kegyelem ad.

Örök időnek minden üdve
E pillanatban benne van;
És hogy ez így van fonn előntve,
Bölcsen van az, jószágom.

Hosszú, unalmas halhatlanság!
Minek viselnök terhedet?
Ha ez az egy percz, oh boldogság!
Egyszerre mindent kifizet?

Az elmulás, halál? — Csalódás.
Ki szeretett, szeretve volt,
Megörzi létét egy mosolygás,
Mint csillagot az égi bolt.

E nagy világ egy, de kicsinyben
Külön, mérhetlen millió.
A szerelem, az itt a minden,
A többi csak hozzávaló.

A méret itten nem határoz.
Nap, leányszem, kisebb, nagyobb.
Ott, honnan szerelem sugároz,
Maga a mindenség ragyog.

Oh, én világom üdvössége!
Hát ugy-e ez mind szép dolog;
De tudod-e, hogy mit sem érne,
Csak ha te is helybenhagyod?

Ha, kinek végtelen hatalmad,
Én szép félségem, édesem,
Kizárólagos szabadalmat
E találmányra adsz nekem? ..

II.

Mert lellem oly tükör, a melyben
Legszébbnek látod magadat;
Gyönyörködöl az istenekben,
Mínőnek szerelmem mutat;
Mert szép vagy ott, mint a dicsőség,
Hódít, mint a diadal;
Tekintetben angyalfenség,
Mitől imává lesz a dal:

Ezért lejársz hozzám az égből,
Hogy ez arany viz-sugarak
Rád önzölve a lelkemből
Füvészeket hűnságot.
Oh hát e kölcsönös fényesség
Legyen választó átok itt,
Mely arczodon s szívem mélyén ég,
Engem megöl, téged vakít?

Hát csak butor, bár kedves, drága,
Tükörö maradjak én nekéd,
Kit soha, bármi hős svárgja,
Félvén, nem ér lehelleted?
Hát lellem fénye, tisztasága
Legyen számomra kárhozat,
S ki isten voltodat nem látja,
Szerelmedet majd annak add?

Ez hát a rend a mindenségben!
Te is olyan vagy, mint a nap,
Tündököl a végtelenségben,
Melytől minden fényt visszazakap;
De kebléhez nem fér, csak az, ki
Rá homályt vet, ronda folt;
Mig hátul a föld megkeríti,
Arcaza csúsz a satnya hold? —

Petőfi költeményei német fordításban. Aigner vállalkozása, Petőfi lírai költeményeit s jelesen szerelmi dalait, többek közreműködésével, minél jobb fordításban adni a német közönség kezébe, magában véve szerencsés gondolat volt. Oly változatos hangulatu, eszponó szellemű, oly gazdag és árnyalatos költőt mint Petőfi, egy ember alig fordíthat le teljesen a jól. Többek egysíjlése által lehet remény, hogy egyiknek egy, másiknak más sikerülve jobban, mindnyája kísérleteiből a legjobbat lehet összeválogatni. A most „*Liebesperlen von A. Petőfi*, mit Beiträgen namhafter Übersetzer“ cím alatt megjelent s 374 lapon mintegy 220 szerelmi költeményt tartalmazó kötet a reményt csak részben valósította. A „namhafte Übersetzer“ közt, egy eddig tudunkra legalább ismeretlen nevű fordító Farkas Miksa foglalja el az aránytalanul legnagyobb részt; az egész kötetnek jóval több mint fele tőle van; a többiek, Neugebauer, Kolbenheyer, Gernerth, Adolf von der Haide, Aigner, A. Molitor, Sternberg, s még egy pár más név, csak a Farkas Miksa nevet váltogatják fel-fel, mely az egészen mint uralkodó szín vonul át. Farkas M. fordításai pedig igen különböző értékűek; nagyon sikerültek nagyon bűnyadtak váltanak föl. Fordításainak s a többiekének is egy közös nagy hibájok hogy míg a költemények tartalmát, a gondolatokat és szavakat elég híven adják vissza, a költői szesz java részét elpárologtatják. Gyakran megváltoztatják az eredeti formáját, azzal rhytmusát, azzal hangját, azzal az általa költött hangulatot. A magyar olvasó, a ki jóformán könyv nélkül tudja Petőfit, némely verset félig is elolvass, meg eszébe jut az eredeti s nagy fejtöréssel rájő, hogy melyik is akar ez lenni; pedig a Petőfi anyaga híven van adva benne. Egészen véve mégis nyereségnek tartjuk e gyűjteményt; sok jó van benne s nem egy, a mi az eddigi fordítóknak kevésbé sikerült, épen Farkas Miksa urnak jobban. Nem idezünk példákat, magyar lapban német könyvet részletesen bírálni nem lehet célunk. Még csak a kötet címe ellen van kifogásunk. Petőfi szerelmi versei egy kisebb ciklusát „Szerelme gyöngyeinek“ nevezte; ha most némétől ezt olvassuk „Liebesperlen von Petőfi“ méltán csak arra a ciklusra gondolunk. Csálódunk. Az Aigner gyűjteménye Petőfi valamennyi szerelmi dalát, Zsuzsikától kezdve Juliáig, fölveszi magába; köztük a szerelem gyöngyeit is, de fel szintegy a cypruslombokat is; a cím tehát félrevezet s nem helyes. Miért is Petőfinék címre, dicsékvő címet szerzeni? Nem elég volna: Gedichte, vagy hát Liebesgedichte von Petőfi...? A kevés diszszel (szürke papíron, sűrű nyomással) kiállított kötet ára 2 frt = 4 márká. Óhajunk neki minél nagyobb elterjedést.

„Magyar regénycsarnok“ cím alatt Aigner füzetes vállalatot indított meg, melyből kéthetenként jelen meg egy-egy füzet. A két első füzet most jelent

meg, csinos kiállításban, s egyszerre két művet kezd meg: Jókaitól „*Asszonyt kísér, istent kísért*“ című regényt, mely, mint a nagy regényíróknak minden műve, megkapó, humoros előadásával nagyban leköti az olvasó figyelmét; s Kazár Emiltől „*A semmi, ha valamitől lett*“ című egykötetes társadalmi regényben, melyben ez egyik legjobb elbeszélő írónk érdekében szőtt mesélve gondos irályt párosít s választékos művet nyújt a közönségnek. Egy-egy füzet ára 30 kr. Előfizetheti egész évi folyamra (24 füzet) 7 frt 50 krajával, félévre 3 frt 75 krajával. Ez a regényvár, úgy látszik, azt a vállalatot igyekszik pótolni, melyet mult tavasszal az írők és művészek társaságában egyesült erőikkel terveztek, de a mely aztán — mint nálunk annyi sok szép terv — idő folytán elaludt.

Kossuth „Iratái“ második kötetének kéziratái megérkeztek Budapestre Helfy Ignác képviselőhöz, ki azokat okt. 4-én saját alá adta. Az első kötet francia fordítása Párisban e napokban fog megjelenni Pitu és társa kiadó cégénél. Kossuth ehhez a francia közönség számára külön előszót írt.

Gr. Teleki Sándor a napokban végezte be „*Fel-lekeim*“ című művének harmadik kötetét, melyet saját alá rendezve a Petőfi-társaságnak be is küldött. Az érdekes mű megjelenése november hónap várható.

„**A budapesti egyetemi könyvtár címjegyzéke.**“ Az egyetemi könyvtár igazgatósága kiadta az 1879-ik évi gyarapodásról szóló jegyzékét. E szerint a mult évben 1842 művel (2951 kötet) gyarapodott a könyvtár, melynek csak 5000 frt átalány van megszavazva s az adakozások csekély mértékben folynak. A könyvtár a mult évben 263 nap volt nyitva s ez idő alatt 42,213 olvasó 54,270 munkát használt. A leltározás gy rsan halad, habár a hely alkalmatlan volta miatt sok kellemetlenséggel jár. Szilágyi Sándor könyvtári igazgató kulcsminiszterhez intézett jelentésében szükségesnek mondja, hogy a könyvtári épület egy részét elfoglaló állami minta-gymnasium onnan kiköltözzék. A címjegyzék külön szakok szerint s ezenkívül betürendben is felsorolja a könyveket. Ára 50 kr.

„**Világos előtt**“ cím alatt Molnár György ismert szinigazgató terjedelmes kötetet adott ki a szabadságharcra vonatkozó emlékeiből. Maga is részt vett e harcokban, s mint szemtanu ír, elég elevenen idézve föl a nagy idők egyes emlékeit, közbe genre-rajzokat adva és foglalkozva az akkori szinügyi viszonyokkal is. A kötet Szabadkán Schlesinger nyomdájában csinos kiállításban jelent meg, s ifj. Nagel Ottó budapesti könyvkereskedése útján vagy szerzőnél megrendelve (Szabadkán) kapható 1 frtért. A második kötet a tavaszra jelenik meg.

„**A becsület szegénye.**“ Makróczy János fiatal író népsziműve, mely a népszínház játékréndjén van, önállóság is megjelent az Aigner-féle „Magyar könyvesház“-ban; ára 60 kr.

Folyóiratok. A Petőfi-társaság havi közlönye a „Koszoru“ októberi füzeté fnyvnyomatban közli Petőfi szülőinek arcképét, Orlai Soma egykoru rajza után. Ugyanaz a kép ez, melyet lapunk korábban közölt. A füzet tartalmát nagy részben a társaság közlelbi ülésének érdekes tárgyai teszik: Ábrányi Emiltől „A pap szerelme“ című költői beszély; P. Szathmáry Károlytól „Mátyás király tudományos és művészi köre“; Várady Antaltól „Az utolsó garas“ című rajz. Elbeszélést Balázs Sándor írt bele „Az apa és fia“ cím alatt. A könyvbirolatok közt Bodnár Zsigmond a Führer „Magyaratlanságok betürendben“ című füzetéről és az orthologusok túlzásairól szól. Imrei Ferencz pedig Harasztói Csokonai Mihály-ról írt tanulmányát bírálja, azt mutatva ki, hogy Harasztói túlságosan magasztalja Csokonait. Közöl a füzet Petőfinék ama drámai töredékéből is, mely lapunk után vált ismeretessé. — A „*Nemzeti újság*“ című havi folyóirathoz, melyet a sugáratni tanítóképző-intézet tanítói adnak ki, megjelent a szeptemberi füzet. A paedagogiai tartalmú közleményeken kívül Simonyi Zsigmond nyelvészetről s László Károly a népek táplálkozásáról írnak cikzeket. E füzeteknek általában nagy érdemök, hogy mintaelőadásokat rendszeren közölnek. Egy füzet bolti ára 60 krajczár.

Füzetek. Dr. Toldy László külön kis füzetben kiadta „*Schüba László emlékezete és a Zrínyi-könyvtár*“ című értekezését, melyet a történelmi társulat május-havi ülésén olvasott fel; ára 20 kr. — A fővárosi statisztikai hivatal ált l kiadott „*Statisztikai havi füzetek*“ ez idei folyamából most jelent meg az augusztusi füzet, mely a gimnáziumok és reáliskolák 1877—1880-ik évi statisztikáját, a folyó év első felében történt üzletnyitások és üzletmegszüntetések

kimutatását, a népesedésről, forgalomról stb. szóló havi jelentéseket s az ezekhez való táblázatokat közli; egyes szám ára egy forint. — „*A dohányról és dohányzásról*“ címmel Stern József egy kis füzetet adott ki, melyben előadja a dohányzás rövid történetét, ártalmasságát és inti fölé a fiataloságot, hogy ne kapjon oly mohón a dohányon.

Erkel új operáját a „Névtelen hősoket“ szorgalmasan tanulja a nemzeti színházban, hogy novembere elején bemutatthassák. Az opera szövegét tudvalevőleg Tóth Ede írta s a szabadságharczából van merítve. Az opera főszerepeit Nádayné, Perotti és Odrý éneklék. Valószínű, hogy az első előadás november 7-ikére megyesz. E napon tölti be az aggzeneeköltő hetvenedik születésnapját.

A Petőfi szobra. Huszár Adolf műtermében tökéletesen elkészült agyagban, s most kezdik gypsbe önteni, hogy aztán érczben örökíttessék meg. Hogy hol fogják érczbe önteni, az még nem bizonyos; a művész azonban azzal a gondolattal foglalkozik, hogy itt Budapestten létsáisen érczöntöt, hanem ez nagyon sok akadályba ütközik.

Széky Bertalan jeles történeti festőnek s a mintarajztanára, hol az anatómiát adta elő, a festészeti anatómiáról érdekes művet írt, mely közelébb kerül saját alá.

Zichy és Munkácsy újabb festményei. A „Kisér-tetek órája“ című nagy temetői képet Zichy Mihály még e hóban bevégzi, mert e hó végén már huzamosb időre Oroszországba utazik. Közlelbb a művészt zalai műtermében a „Niva“ című orosz közlöny kiadója látogatta meg, ki két vízfestményt, Gogol egyik regényéből merítendő epizódokkal, rendelt meg nála. A „kisér-tetek órája“, a telen az osztrák mfegyületben lesz bemutatva, esti világitás mellett. — *Munkácsy* most egy nagyobb festményen dolgozik, mely Pílatust tünteti föl. Oly jeles műnek tartják, hogy a művészek sokan azt a tanácsot adták, legyen franciaia állampolgárrá s akkor e művével megnyerheti a „nemzeti díjat“.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud akadémia e hó 4-én tartotta első ülését a szünidők után, s ezuttal összes ülés is volt, aztán pedig a nyelv- és széptudományi osztály ülésezett.

Az *összes ülésen* gr. Lónyay elnökölt ki megemlékezvén az akadémia érdemes alelnökének Csengery Antalnak elhunytáról, indítványára elhatározták, hogy a jövő nagygyűlésen az elhunyt fölött Gyulai Pál tart emlékbeszédet. *Fraknoi* főtitkár bejelentette azután Zlinsky Imre halálát. Az elhunyt fölött a második osztályban tartanak emlékbeszédet. A titkári jelentések közt volt az is, hogy ő felsége az akadémia nagygyűlése választásait (ezek közt Csengerynek alelnökké történt választását) helyben hagyta. Gr. Széchenyi Bélától egy levelet olvasott föl a titkár, mely tudatja, hogy a gróf a zenki levéltárban gr. Széchenyi István életére vonatkozó irományokat talált, s azokat elküldte. Ez iratok ama bizottságnak adattak ki, mely Széchenyi leveleinek rendezésére van kiküldve.

Ezután *Pulszky* Ferencz elnöklete alatt az osztály-ülés következett, melyen *Vámbery* „A humok és avarok nemzetiségéről“ tartott felolvasást, egy nagyobb műve egyik részletét mutatván be abban. A Fekete-tenger északi részeiről az 5-ik szádban Nyugat-Európa felé özönlő népekről azt sem tudni, maguk adták-e maguknak ezt a nevet, vagy a byzancziak? Ma is vannak Ázsiában nagy számmal népek, melyek nem értik azokat az elnevezéseket, a melyeket mi ártunk rájuk. A perzsa kunnak, a kirgiz kozáknak hívja magát. A felolvasó érdekesen fejtegette, hogy a hunn és avar nép török eredetű. Ennek bebizonyítására a tulajdonnevekből, a törzsek s családot nevéből indul ki, kutatásait mind ama nevekre alapítja, a melyek a hunnoknál megtalálhatók.

A következő nevek török jellegre nézve például semmi kétség sem fogor fenn: Munkuz = zászló, Irnakh = ifju, Baján = hatalmas, Tagma = bajtárs, Osbarsz = orozslán, Döngizik = heves stb. De a nevek kifürkészése is sok nehézsébe ütközik, mert a görög és arabs írónál elferdítve találjuk. A görög írók ismertették a hunnok érkelesét, szokásait, vallási szertartásait. Ha ezeket összehasonlítjuk a teker-turkomannok, kirgizek szokásaival, érkelesével, vallási szertartásaival, kitünik, hogy ezek ugyanazok. A Byzanzban követségben járó hunn a görök írók foljegyzése szerint ugyanoly magatartást tanusított, beszédjének eszmemérete ugyanolyan, mint a teker-turkomanné, kirgizek stb. A byzanczi írók úgy írnak a hunnokról, mint a Sah name ír az északi irányról. Kimutatja továbbá a Volga, Ural (Itil, Jaik)

s más folyók nevének török eredetét. A németek által Etnelnek, a magyarok által Etnelnek s a byzancziak által Atlas nak nevezett hunn király neve a török eufonia szerint Itil vagy Etíl, a minek jelenléte nagy folyó vagy gyorsan terjedő hatalom. Végül Vámbery polemizált Hunfalvy Pállal és Buzendyvel a finn-ugor rokonság miatt. E teoriának alig harmad részét fogadhatná el.

Hunfalvy Pál erre megjegyzé, hogy köszönettel fogja venni, ha Vámbery új adatokkal gyarapítja a tudományt s azért léri is, hogy kutatásainak eredményét menél előbb nyomtatásban adja ki: de Vámbery állítását szintén nem fogadhatná el minden föltétel nélkül.

A történelmi társulat október 7-iki havi ülésén báró *Kenény* Gábor miniszter elnökölt. A titkár legelőször is Csengery halálát jelentette be. Az emlékbeszéd tartására Deák Farkas kérérett föl. Az ülésben egy felolvasás volt, melylyel *Deák* Farkas a „zománcz kérdéséhez“ szolt.

Említtve a zománcz ősi eredetét, a különböző népeknél divatozó zománczozás hasonlóságát, majd a zománczozás osztályozását sorolta elő. A magyar zománcz már az Árpád házi királyok, de főkép az Anjouk, Zsigmond és Mátyás alatt vett nagy lendületet Kelet és Nyugat befolyása következtében. Már a XIII. században a felsőmagyarországi felső városokban a zománczozási művészetet a keleti és nyugati modort egyesítők, de mindkettőtől tisztán magyar zománczok nevezetik. Különösen divatozott nálunk az ugynevezett sodrony-zománczozás, midőn a rekeszek oldalait nem szalagok, hanem sodronyok képezik, a melyet a 14. század óta nagy előszeretettel üztek nálunk.

Utána *Szilágyi* Sándor a marosvásárhelyi Teleki levéltárban eszközölt újabb kutatásokról tett jelentést. A diploma-osztályt a társulat által e célra kiküldött bizottság átvizsgálván, abban igen érdekes okmányokat talált, melyek közt különösen kiválik XIV. Lajosnak a Tököllyi bujdosókkal kötött eredeti szerződése. Végül a folyó ügyek intéztettek el. Bejelentett Daniellik püspök mint alapító tag s mintegy 10 rendezes tag. Felolvasatott Sárosmegyének a társulathoz intézett levele, melyben abbéli örömének ad kifejezést, hogy a társaság jövő évi kirándulása helyülly *Eperjést* választotta. Ezzel az ülés véget ért.

A nemzeti muzeum természetiek tárához e napokban értékes küldemény érkezett Braziliából: a legriktább faja braziliai édesvízi halak és különféle, európai muzeumokban szintén ritkán található kigyófajok borszeszen. Ez utóbbiak közt van egy a szokottnál nagyobb esörgölkívű is. A becses küldeményhez egy sor írás se volt mellékelve, csak sejtik, hogy e küldemény nem származhatik mástól, mint *Sarkady* Károly már évek óta Braziliában tartózkodó honfitársunktól, ki már a megelőző években is egy 4—5000 frtra becsülhető lepkegyűjteményt küldött Paarából, jelenlegi tartózkodási helyéből a muzeumnak.

Egyház és iskola.

A kolozsvári városi felső leányiskolát e hó 3-kán délelőtt nyitották meg ünnepélyesen az iskolai helyiségben. Az ünnepélyen *Paál* Sándor tankerületi főigazgató mondott beszédet, röviden ismertetve ez intézet feladatát; majd *Várady* Károly tanfelügyelő tartott emelkedett hangú beszédet. E beszédekre az intézet tanári kara részéről dr. *Széchy* Károly válaszolt, különösen kiemelve, hogy legfőbb törekvésük leendő nagyfontosságú intézetet olyan irányban és szemlemben vezetni, hogy a hozzá kötött várakozásoknak mindenképpen megfeleljen. Az intézet tanári karának tagjai: De Gerardo Antonia k. a. igazgató, dr. *Széchy* Károly, Graf Jakabné és Binder Laura kisasszony.

Mi ujság?

József főherczeg már egészen jól érzi magát. Izületfájdalmai a meleg fürdők használata következtében elmultak. A főherczeg e hó közepéig marad a Margitszigeten s aztán családjával együtt Alcsuthra megy. — *Klotild főherczegnő* közlelbb gr. Festetics Mária, a királynő udvarhölgye, látogatta meg a Margitszigeten s a főherczegnő ez alkalommal pompás rózsabokrétát küldött a királynénak. Hétfőn a főherczegnő, udvarhölgyével gr. Zichy Irénnel, meglátogatta a főesarnok képtárlatát, s egy óráig időzött ottan: műles az alsuthi kápolna oltárképét:

Vastagh György „Szent István“-ját ment megnézni, mely meg is nyerte tetszését, s az egész tárlat érdekességéről dicsőerőleg nyilatkozott.

A főherczeg idősb leánya: *Mária* főherczegnő nagy előszeretettel foglalkozik a zenével, melyben itt idősökök alatt a zongorán és a zene elméletében Erkel Gyula a mestere, ki igen dicsőerőleg nyilatkozik a kis főhőgnő zenei érzékéről s könnyű fölfogásáról. Ezenkívül *Mária* főherczegnő, úgy szintén huga *Margit* főhőgnő is a rajzban (a trónörökös volt rajztanára Novopaczky vezetése alatt) és az angol nyelvben gyakorolják magukat, míg a kis *József* és *László* főherczegeknek a szigeten idősökökök alatt szünidőjük van, s csak lovaglással és testgyakorlattal töltik óráikat, edes atyjuk fölügyelete alatt.

A királyné vendje a muzeumban. Lord Langerforth, kinek kastélyában ő felsége lakott, mikor Angolországban tartózkodott, jelenleg a királyi udvar vendége Gödöllőn. A lord megtekintette a muzeum gyűjteményeit is, hol Pulszky kalauzolta. Tetszett neki minden osztály, főleg a régiségtár, melyre azt mondá: vetekedik a szárazföld elsőrendű gyűjteményeivel.

Magyarok Portugáliában. Véletlenül most 11 magyar időz Portugalia fővárosában, Lisszabonban. Valamennyi más után s egész külön czáll ment oda s egyszer csak találkoztak valamennyien. Természetesen nagyon megörültek egymásnak. Ott van, mint már említettük, dr. *Bömer* Floris is, ki szept. 26-án meglátogatta az öreg király Dom Fernando jeles muzeumát. Dom Fernando igen buzgó gyűjtője a műtárgyaknak, jeles festő és a szobrászatban is otthon van. Muzeumát Rómer nagyon dicséri. Az öreg király maga vezette körül Rómer a muzeumban és másfél órán át mutogatta neki a gyönyörű tárgyakat. Ez alkalommal Rómer átadta Dom Fernando királynak Pulszky Ferencz üdvözlét, mit a király igen szivesen fogadott és sokat beszélt ifjúságáról, Pulszky Ferenczcel eltöltött jó napokról, miből látszott, hogy a király igen híven s minden részleire visszaemlékezik, a mit látott és tapasztalt Magyarországon. Tudvalevőleg Dom Fernando (Koburg herczeg) Magyarországon neveltetett, teljesen magyar mágnási nevelésben. A király Rómerrel mindig magyarul beszélt, mert a magyar szót nemcsak hogy nem felelte el, de igen jól beszéli meg.

Émlékek tervezete. E napokban érdekes választmányi gyűlése lesz a mérnök- és építészegyletnek, mely alkalommal a napirend több tárgyai között első sorban két nagyfontosságú ügy kerül megbeszélés alá és pedig a *honfoglalás ezrelék évfordulója emlékére* teendő egyesületi alapítvány, mely a legszelebb körök meleg érdeklődésével fog találkozni, és az Alduna mentén, a Kazán-szorosban, — közel a Széchenyi-oroszguthoz — gróf *Széchenyi István emlékére* emelendő emlékszobor tervezete.

Bem emlékszobornak leleplezése e hó 17-ikére van kitűzve. Nem jó hatást tesz, hogy a szabadságharcz e tüneményeszerű alkaljának szentelt ünnepélyt sokan érőnek érvelve egész magánjellegű, zártkörű ünnepieskedésre akarják összeszorítani, s a Bem nővérei javára rendezett gyűjtéseket sem nézik jó szemmel. A lembergi egyetemi ifjúság küldöttsége azonban meg fog jenni Maros-Vásárhelyen, hogy koszorút tegyen a két nemzeti szabadságharcosának szobrára. E küldöttség egyszerűsége meg akarja hívni a M.-Vásárhelyi összegyűlendő egyetemi és akadémiái magyar ifjakat a két év múlva Krakóban tartandó Micziklivcz-ünnepélyre, mikor a nagy lengyel költő szobrát leleplezik le.

Az aradi vértanuk gyásznapját e hó 6-án gyászmisével ülték meg a fővárosban a ferencziek templomában. A gyászra vatalon Damjanich özvegyének s a budapesti honvédegyletnek koszoruja volt elhelyezve: egy harmadik koszorut, vörös szalaggal ismeretlen kezek helyeztek el. A gyászmisén jelen volt Batthyány és Damjanich özvegye, számos régi honvéd, a honvédenház rokkantjai. A misét Dosztál Gaudenius zárdafőnök végezte. — *Aradon* méltó kegyelettel ülték meg a napot. A gyászmise után a vesztőhelyre vonultak ki, hol az egyszerű emléket megkoszorúzták, s *Tisza* Lajos az „Aldó“ szerkesztője mondott hazafias beszédet. — *Debreczenben*, N.-Váradon, *Jászberényben* s az ország számos helyén megülték a szomorú emlékü napot.

Honvédemlék Vízaknán. Az 1849. évben Vízaknán elesett honvédek emlékszobrának leleplezési ünnepélye e hó 3-án történt meg. Az ünnepélyes gyászszertartást György István apát-kanonok és nagyszabasi főesperes-plebános fényes segédlet mellett végezte, s hazafias gyászbeszédet tartott.

Az amphitheatrum romjai. Az aquincumi ásátások egyre nagyobbodó mértékben haladnak előre. Az országos régészeti bizottság részéről kiküldött albizottság a csigadombot és az ó-budai plebános egy földjét 340 frtért 3 esztendőre bérbé vette oly joggal, hogy e telkeket bármily módon átkutathatja. Az ó-budai ásátásokkal már a mult század végén is foglalkoztak. 1778-ban ugyanis egy szőlőműves pincézt készíttve, föltalálta ama római fürdőnek nyomait, mely Schönwiesner tanár buzgalma folytán a Florian-téren most Ó-Buda egyik legnagyobb nevezettségű képezi. Németh, kamarai elnök, a régi amphitheatrum terjedelméből itélve azt állította, hogy Aquincumnak mintegy 100,000 lakosa volt. Nagy várakozással vannak a régészek most az iránt, hogy az amphitheatrum romjai közt nem találnak-e oly feliratos követet, melyen rajta van Aquincum neve is, mert tudvalevőleg — mint ezt *Salamon* „Budapest történeté“-ben oly érdekesen fejtegeti — semmi ilyen jel nem maradt fenn, mely Aquincum nevét e területen megőrizte volna, s a római mérföldmutatókon is csupán Aq. betűk vannak. Az amphitheatrum 47 hold területet foglal el. Régiséget eddig keveset, mindössze néhány Gordianus császár idejéből való érmet, vas darabot, esontokat stb. találtak. Az ásátások nagyobb része éjszaknyugati irányban történt s oly terjedelemben, hogy a szemközti fekvő részek összehasonlítva ma már laikus előtt sem lehet kétségs, hogy itt körszínház lehetett. A legmagasabb falak sem emelkednek azonban két ölynyire s sok helyen csak nyomai vannak a régi épületek. Az ásátások megtekintése természetesen csak akkor lesz kiválóan érdekes, ha az egész kör napvilágra jő, mi, ha jó idő lesz, 2—3 hét alatt várható, azonban jelenleg is érdemes, hogy a fővárosiak e kis kellemes s tanulságos sétát megtegyék.

Földregés. Október 3-án reggel 6—7 óra közt Erdély nagy részén földrendést éreztek, s legerősebb volt a Tóvis, Balázsfalva és Segesvár közt levő vonalon. Gyöngye mértékben jelentkezett N.-Váradon is.

Kolozsváron egy pár épület megrepedt; a kolomonostori gazdasági intézet gondnokának épülete végigszakadt. Tóvishez közel egy vasuti órház megrepedt. Felvinczen a középületek megrepedeztek; a református templom mennyezete nagy részben leomlott. Dicső-Szent-Mártonban több épület meghasadt; kémények, falak omlottak le. Segesváron, Beszterczen éjjel 12 és 1 óra közt éreztek két másodpercig tartó földingást, mely reggel 6 óra 50 perczok ismétlődött. Maros-Vásárhelyen a kollégium kényéne s még több kényén ledől. Maros-Ludason több épület megsérült; a kocserdi indóház pedig tetemes megrongálást szenvedett. Szintgy megsérült a kapusi indóház is. Erzsébetvárosban a háztetőkről a vakolat hullott, a zeni templomban a kis harang megkondukt. Dr. *Koch* Antal a kolozsvári egyetemen az ásvány- és földtan ny. r. tanára felhívást tesz közé a földregésre vonatkozó adatok beküldésére.

A keleti kiállítás e hó 3-án a kiadás 810 frt, maradt tiszta jövedelemül hatszázhuszonhét frt, mi bizonyára kielégítő eredmény 20 és 10 kros belépti díj mellett.

Halálozások.

Piny Czibák, ferenczrendi atya és budapesti kolostorfőnök, ki midőn néhai gr. Batthyány Lajos tetemeit a nemzet ünnepélyesen eltemettette, hazafias beszédet tartott, elhunyt szélhűdésben hirtelen halállal 71 éves korában. A boldogult még két nap előtt misét hallgatta, s felvonás közben kijött az előcsarnokba, hol véromlás fogta elő s egy kiáltással összerogyott és meghalt.

THALLMAYER Béla, egy fővárosi nagykereskedés főnöke, a szolid üzlet-emberek egyik kiváló képe meghalt 47 éves korában. A halál váratlanul szakított véget munkás életének. A nemzeti színházban *Wilt* énekét hallgatta, s felvonás közben kijött az előcsarnokba, hol véromlás fogta elő s egy kiáltással összerogyott és meghalt.

MHALYGY Antal ügyvéd, az első hazai takarékpénztár igazgatójának tagja, elhunyt 75 éves korában. Egykor István nádornak és később József főherczegnőnek is ügyvéde volt. Végrendeletben két-két ezer forintot hagyott a Rókus-kórháznak, a vakok intézetének és egy építendő leleczháznak. Elhunytak még a közlelbbi napok alatt: *Gez-*

LÓCZY GÁBOR, a horvátországi Kőrös megye levéltárnoka, 55 éves korában Kőrösön. — TATBER LIPÓT, Tolnamegye és Duna-Földvár város bizottsági tagja, 50 éves korában Duna-Földváron. — NÉMETH JÁNOS ügyvéd, 72 éves korában Sz.-Gothárdon. — SPECZ KÁROLY nyugalmaszott orvos ezredes, 70 éves korában Nagy-Geresden, és Kőszegen temették el. — BÀN KÁROLY ügyvéd, 26 éves korában Gy.-Váralján. — BOÉR GYULA kataszteri becsőbiztos, 47 éves korában Bádokon. — RIBÁRY ÁGOSTON, a nemrég elhunyt jeles tanár és író Ribáry Ferencz édesatyja, 88 éves korában Kolthán, Komárommegyében. — RIGLER FERENCZ a nyitrai püspöki uradalom főpénztárnoka, 85 éves korában.

IMRE LUJZA, Imre Sándor kolozsvári egyetemi tanár és jeles író leánya, alig 14 éves korában. — ÖZV. SZABÓ JÓZSEFNÉ, 40 éves korában Miskolcon. — ÖZV. HUSZÁRNÉ született Mayer Terézia 60 éves korában Budapesten. — ÖZV. BOROSS IGNAZSNÉ szül. Pethő Zsuzsánna 66 éves korában Kemencs-Szent-Mártonban.

OFFENBACH zeneszerző meghalt Párisban e hó 5-én. Nevét ismerték az egész világon, a hol a színházakban operetteket játszanak. E szinpadai vállalt 6 tette uralkodóvá a másodrendű színházakban, s évek hosszú során át senki sem versenyezhetett vele a sikerekben, de az utolsó évtizedben már háttérbe szorult, s az általa meghonosított irány is finomult. A „Szép Helena”, „Dumanois” zeneszerzője elég sokáig ismételt a fülbemászó dalok forrásával, paródiával, ledérrel, bacchanáliával és cancanal. Offenbach trikós muzsája sajátos jelensége a császárság korszakának. Ledér és szatirikus; kacagtat, gyakran megbotránkozott, de a legörömbösebb csufolódók és paródiák. Offenbachról szeretik azt állítani, hogy míg egyrészt visszatükrözi a császárság erőfölését, másrészt sietett szétrombolni a császárság iránti tradíciókat. Operettjeinek szövege folytonos paródiája a hagyományoknak, a hatalmasoknak, a fejedelmi udvarosoknak. Olympus istenei, Homer hősei, a rococo-kor nagyképi diplomatái, a színház-tábornokok, a báb- királyok mind a legvastagabb burlesk színében jelennek meg, hogy a közönség lekacagja őket. Offenbach tömörleg sokat írt, s még halála után is három operetteje maradt készen; de a miket utóbbi években írt, már egész más irányúak, mint ama művei, melyek a nagy közönség előtt legismertebbek lettek. Született 1822-ben német eredetű zsidó szülőktől. Első művei a Lafontaine meséiből írt zeneszervények voltak 1841-ben. Párisban 1855-ben külön színházat nyitott operettjei bemutatására, s innen áradt el az operettek uralma.

Szerkesztői mondanivaló.

D. Endre. A görög mértékben írottak elég csinos iskolai gyakorlatok, de nem többek annál. A modern versmértékben nehezebben mozog. Egyik sem használható.

Mikroszkop. Hígyje meg, azokba a rovatokba sohasem jö oly vers, mely nem oia való. Az öné nem egyszerűen olyan; bár szintén nem közölhető, de bírálatot érdemel. Csinos, csak hogy magva kevés.

Habsburg grófia (Schill r). Helyen-helyen sikerült; de itt-ott a dactylusok (vagy anapestusok) erőltetésével is rosszul mennek. Erre is, mint a Buvárra, ráférne még a simító kéz utolsó gondja. Ez okozta emennek is a késedelmet. Alkalmam időben majd előveszünk mind a kettőt.

K. D. „Visszatérés” és a többi. Itt-ott látszik a tehetség némi nyoma; gondolatra, az érzés igaz kifejezésére törekvés. De a siker még kevés. S ennél fogva ma kevésbé biztatóság szolgálhat, mint egy év előtt.

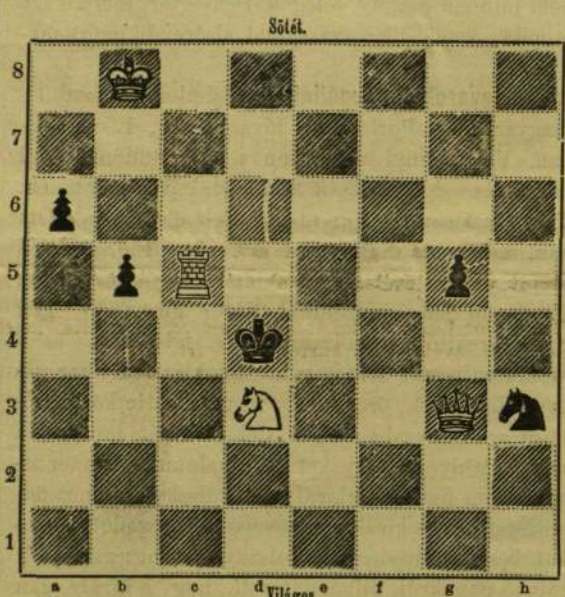
Kritikán alul. Költemények (I. II.). — A szomszéd kaszaja (ostoba rémtörténet). Mi az? A csárda.

Pécs. I. A pécsi székesegyház másik oldaláról is bemutatunk már lapunk egyik előbbi évfolyamában. Többi kérdésére magán utat fogunk választani.

Budapest. P. D. Egyik közelebbi számunkban adni fogjuk.

SAKKJÁTÉK.

1088-dik számú feladvány Wolff S. A.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1083. sz. feladvány megfejtése.

Pierce L-től.

Megfejtés.

- 1. Fb4-c5 — He6-c5:(a)
- 2. Vg6-g7 — Ke5-f4-d6
- 3. Vg7-g3 v. He3-b5 m. att.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József. Sárospatakon Górcze Károly. Debreczenben Zagyva Imre. Nagy-Dobronyan Németh Péter. Budapesten K. J. és F. H. Karakon Homolka János. A pesti sakk-kör.

HETI NAPTÁR. Okt. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
10 V	C 21. Borg. Per. C 20 Gida	28 E 16 Charit.	5
11 H	Emil, Jakab, Burkard, Firm.	29 Rem., Czirj.	6 Bójt J.
12 K	Miksa püsp. vt. Miksa	30 Arm. Gerg.	7 [elpuszt.
13 S	Kálmán vt. Ferike, Ede, K.	1 October	8 Amian.
14 C	Kalisz püsp. vt. Kalisz	2 Czirján vt.	9 Félbójt
15 P	Terézia sz. Hedvig, Teri	3 Aerep. Dén.	10 Ananias
16 S	Gál apát Gál	4 Jerot pk.	11 Sab. Vaj.

Hold változásai. ☾ Hold fölte 16-án 9 óra 55 perczok este.

Tartalom.

Szöveg: Fabiny Teofil és a budapesti evang. egyház. — A halász. (Költemény.) György Vilmos. — A Madonnakép. Epizód Budavár 1849-ik ostromából. Irta P. Seathmáry Károly. — Gr. Miksa János. — Elvesztett kéziratok megtalálása. — Közledeben... (Költemény.) Vénis János. — A górház. Verne Gyula regénye. — Egyveleg. — A honvédelmi gyakorlatokról. — A montenegrói határpör. — A londoni omnibuszok. — Karczolat. — A múcsarnok özi kiállításai. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálhírek. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakk-játék. — Hetinaptár.

Képek: Fabiny Teofil. — Gr. Miksa János. — A király fogadtatása Pécsen. Irinyi Sándor rajza után. — A czepléni honvédelmi hadgyakorlatokból. Gyulay László. rajza. — Antivári, az adriai tenger partján. — Albánok Skutárinál átmennek a Bojanán Dulcigno elfoglalására. — Riza pasa, a porta meghalt mazzottja Albániában.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

Köszvény és ideg-betegeknek. Ismételve említtük már e helyen a Kwizda János, Ferencz, es. k. udv. szállító által Korneuburgban készített köszvény-folyadékot. A mint a folyton beérkező bizonyítványok tanúsítják, e készítmény a szenvedő emberiség egy valódi szükségletének tesz eleget, és mint bizonyos ható, ugyszólván csálhatatlan szernek tekinthető köszvényes és csúszos bajok ellen. A számos és gyakran valóban meglepő eredmény következtében, melyek ezen köszvény-folyadék által elértettek, a keserűt oly élnékké vált, miszerint Kwizda ur kényszerítve látta magát, készítményének letétheit jelentékenyen szaporítani, úgy hogy az immár Ausztria-Magyarország minden jónévű gyógyszer-tárában megrendelhető.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (IV. egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

CONSUELO.

Francziául írta George Sand. Fordította ZOMORFALVI. Három kötetben. Ára füzve 5 forint.

Lőpor és robbanó-anyagok legjobban, legelőszobban kaphatók Éder Antal Gyula első magy. kir. lőpor és robbanó-szer-tek főraktárában IV. ker. Ferenziok-tere 4.

Zongorák és harmoniumok új és átállítottak legjobban és legelőszobban kaphatók Éder Antal Gyula zongora gyári raktárában IV. kerület Ferenziok-tere 4. Arjegyzékek szívesen megküldetnek.

Ingek urak, hölgyek és gyermekek számára legnagyobb választékban, a legelőszobban árak mellett, Csáky Armin felhőnemű gyárában Budapest Sugár-út (octogon-tér 68). Arjegyzéket kívánatra ingyen.

A magyar-francia biztosító részvény-társaság,

melynek 20 millió frankot, azaz 8 millió arany forintot tevő alaptőkéjéből részvényesei által mindjárt kezdetben 10 millió frank, azaz 4 millió arany forint készpénzben befizetett részint magyar állami értékpapirokban, részint a főváros első rendű pénzintézeteinél helyzetett el, — mind igazgatóságai székhelyen Budapesten, mind az ország különböző pontjain állított vezér- és főügynökségei által már megkezdő működését és

BIZTOSÍT

a) tűzvész és robbanás által okozott károk ellen ingó és ingatlan tárgyakat; c) szállítványi károk ellen szárazon és vizen szállított javakat,

b) jégkár ellen minden mezőgazdasági terményt, d) az ember életére minden ismert módozat szerint.

A társaság rendkívüli nagyságú alaptőkéje, melyet működésének mindjárt kezdetén a biztosító közönségnek garanciaképpen nyújt, kezesség arra nézve, hogy általa az előforduló károk a leggyorsabban és méltányosabban fognak rendeztetni és kifizettetni. Másrésztől a társaság az iránta már is minden oldalról nyilvánuló bizalmat, valamint eddig tanúsított rokonszenvet az által is fogja igazolni, hogy díjszámításainál a közönséget mindazon kedvezményekben részesíteti, melyeket egy solid alapon működő társaság biztosító feleinek nyujtani képes.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók s minden irányban bővebb felvilágosítások nyerhetők úgy az igazgatóságai központ (Budapest, IV. ker. Városházter 1. szám) mint a vezér- és főügynökségeknél s az ország nevezetesebb helyein már felállított kerületi ügynökségeknél. 5683

Budapesten, 1880. január 10-én. **Az igazgatóság.**

Thedo tanár szakállhagymája, legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növényének eszközésére.

Számtalan van, még a legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállal empen e szernek köszönhetik. E szer a szakállt hihetetlen gyorsasággal növeszt, úgy hogy általa még 13 éves férfiak is a legvirágzóbb idő alatt teljes szakállhoz jutnak a bizonyítványok ezrei is tanúsítanak.

Éder Ferencz gyógyszerész urnak Bránmben. A nem külföldi Thedo-féle szakállhagyma kintinókban bizonyult, mit közönségen mellett nem tudomására adok. M. t. e. l. 1879. sept. 25-én. Ötperda József. Főrt József urnak Pr. gában. Szíves közönséget a szakállhagymáért; nagyon jónak találattott. Mindezt a legjobb lélekkel ajánlom. Schwarzbach, 1878. febr. 25-én.

Hirt Kár. ly J. s. k. éptési vállalkozó. Főrt József gyógyszerész urnak Prágában. A szakállhagyma joggal mondható csodaszernak. Alig négyhetet használt után óriasmel létem régi óhajaimnak teljesedése ment. Kérem önt stb. T. e. s. e. n. 1879. május 23-án. G. n. d. r. Wenzel, óris. Valódi minőségben Budapesten csak Török József ur gyógyszerész tában, Vály-utca kapható; Pozsonyban Pisztory Feliknél, Mihályk-pa; Temesváron Tarsay Istvánnál. Egy csomag ára 2 frt 10 kr.

Grimm Gusztáv könyvkereskedésében BUDAPESTEN, IV. ker. Ferenziok-tere 9-ik szám alatt megjelentek:

A német nyelv levlészerintí oktatása öntanulásra. Utmutatás a német nyelv alapos és könnyű megtanulására. Toussaint-Langenscheidt tanmódja szerint írta Roder MeT. 40 levlés díszes kartonban 6 frt.

A francia nyelv levlészerintí oktatása. Toussaint-Langenscheidt (Robertson) tanmódja szerint írta, Psenyecki Nagy Sándor. Legújabb kiadás. Teljes 32 levlésben. Ara díszes kartonban 10 frt.

Az angol nyelv levlészerintí oktatása. Toussaint-Langenscheidt (Robertson) tanmódja szerint írta Psenyecki Nagy Sándor. Legújabb kiadás. Teljes 32 levlésben. Ara díszes kartonban (10 frt helyett) most csak 5 frt.

ARCZBÖR. A szépség egyik fő feltétele a szép arczbör. Még a k. vésőbb szép alkotásu arc is elbájozhat, ha annak bőre kifogásolható. A legrészletesebb szépség p. dig csak akkor lesz kellemes méltányolva, ha a bőr és annak színe nem nékülülök a tisztaságot, fényt és fiatal bűszövet. Számtalan hölgy olvasi a minden szépségét a szépségre, ha arczbörre kifogásolható. Hogy ehat ez szép és előírissességű maradjon a késő agykorig, használjuk a számos tekintélyt ezek között P. edich tanár Londonban, Raspi tanár, dr. Jünger, dr. Raudnitz, stb. Alál ajánlt. 14 év óta szívesen használt. Lenyembe vendő Hogy Dr. Lengel nyír-halzsáman kivül a n létezik jobb és megbízhatóbb szer a bőr fenntartása és tisztésére, mindazok elismerik, a kik kísérletet tettek vele. Egy korával frt 1.50 — V. lódi minőségben kapható Budapesten: Török József .yógyszerházban, király-utca 12. Pozsonyban: Pisztory Bódog nál, Mihálykapu. Temesvárott: Tarsay Istvánnál. 5813

Nélkülözhetlen minden család körben!!

A folytonosan tartó nagy pénz krízis miatt: L. R. nagy kereskedő Fm.-án összes vászon és divat raktárát, vétel útján a csödötmegettől magamévá tettem:

Az itten felsorolt 49 darabnak gyári ára forint 38.45, most csak frt 15.35.

Ingyen! 1 doboz legfinomabb párisi hölgypor.

Videki megrendeléseket kérem siettetni.

Tárgyak: 1 vég 3/4 szél, nehéz sziléziai vászon. — 1 vég 3/4 szél, legjobb mins. fehér Chiffon. — 3 db. legújabb divatu mosó szátén nyakkendő uraknak. — 12 db. szines angol harisnya kis gyermekeknek. — 15 db. 3 garnit. ing gomb valódi aranyozott, fin. kövekkel. — 6 db. legfin. nyers finis harisnya. — 3 db. nyers selyem gyöf stuzzer zsebkendő. — 3 db. fin. fonálló vgy. lehajtott gallér. — 2 db. legfin. kézelő, és 3 db. fin. francia batizist zsebkendő szines széllel.

SCHILLER L., Sz.-Fehérvárott

Minden könyvkereskedésben kapható:

A társadalom tudomány-elemei.

Vagy érzéki, nemi és társadalmi vallás. A társadalom három főbajának: a szegénység, prostitúció és házasságtalanság valódi okáról és gyógyításáról.

Irta **BOY ORVOS.** A 13-ik angol kiadásának szerint fordítva. 8.-r. 574 l., díszes kiállításban, ára csak 1 frt 50 kr.

Tartalma: I. rész: Érzéki vallás. II. rész: Nemi vallás. III. rész: Természeti vallás. IV. rész: Társadalmi tudomány.

Fraen mű eredetileg angol nyelven írott és már majdnem minden európai nyelvre le lett fordítva. Az a mellet, rokonszenvet hang, a tárgy iránt való legmélyebb buzgólság és lelkesülés, mely a mű minden sorából kisugárzik, könnyen világszerte népszerűvé tette azt. A kintinon sikerült magyar fordítást ajánlunk a magyar közönség figyelmébe. Az 574 lapra terjedő vaskos munkának azért szabották oly csekély ár (1 frt 50 kr.), hogy a nagy közönségnek is lehetővé tegyék a megvételét.

Kapható Budapesten ZILAHY SÁMUEL könyv-árusnál (váci utca 12. sz.), valamint minden hazai könyvkereskedésben. 6070

Csak igen rövid ideig!!

fog tartani ezen rendkívüli olcsó végeladás; az egész óriási készlet 50%-al a becsléson túladdat!

frt 10.95 o. e. a becsár most csak frt 4.95 o. e. az összes csoport!

1 db igen jó minős. valódi jó mosatu szines abrosz, — 6 db. legfin. szines kis damaszt szalvéta, — 1 drb legfinom. tiszta fehér kockz. damaszt abrosz, — 6 db legjobb minős. tiszta czérna fehérítetlen törülköző, és 6 db valódi sávoles legjobb minőségű fehér asztalkendő.

Ezen 20 db. mindössze frt 10.95 o. e. volt most csak 4 frt 95 kr.

Ingyen! Rádásul egy igen finom angol regatta tiszta selyem nyakkendő.

Kapható Sz.-Fehérvárott SCHILLER L.-nél.

A kevesebb tehető osztály olcsóbb vasárnapi ujsága és politikai hírlapja a

Képes Néplap

a legolcsóbb és legelterjedtebb néplap a hazában

ismeretterjesztő részében korszerű, mulattató tanulságos olvasmányt nyújt, a nevezetes hazai és külföldi fejleményeket képes magyarázatokkal kíséri; „Politikai Híradó” című rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket velős rövidséggel előadja, pártatlan elfogulatlan igazságszeretettel, s mindenkor teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

Félévre postán házhoz küldve csak egy forint.

Bekötve szintén maradóan becsü olvasmány, melynek olcsósága, tekintve ötvenfél lnyvi képes tartalmát s terjedelmét, pártatlan a népkönyvtár-irodalomban.

A lap rendes tartalmán kívül év végén előfizetőinknek külön mellékletül egy szép nagy képpel szolgálunk, mely keretbe foglalva a szobák falát ékesítheti.

A „Képes Néplap” a „Világkrónikával” együtt félévre... 2 frt. évnegyedre 1 frt.

Előfizethetni postán a Képes Néplap kiadóhivatalához Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. címzett postautalványnyal, mely 5 krajczárért minden postahivatalnál készen kapható.

A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött 10 előfizető után egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4. szám) megjelentek és minden könyvtárnál és könyvkötőnél kaphatók:

az 1881-ik évre szóló általánosan kedvelt és tartalma

NAPTÁRAK

ugymint:

- ISTVÁN BACSI NAPTÁRA.** XXVI ik évfolyam. Füzve 50 kr.
- PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR.** XXVII. évfolyam. Szerkeszti Dúzs Sándor. Füzve 50 kr.
- FALUSI GAZDA NAPTÁRA.** XVII. évfolyam. Szerkeszti Szorzon Pál. Füzve 80 kr.
- LIDÉRCZ - NAPTÁR.** XX. évfolyam, képekkel; tartalmaz büneset-k., csodálatos tünémenyek-, tünderegéket-, vadász és utikalandókat stb. Füzve 60 kr.
- HONVÉD-NAPTÁR** (együttal katonai naptár), szerkeszti Áldor Imre. XIV-dik évfolyam. Füzve 60 kr.
- NÉPZÁSZLO NAPTÁRA.** Szerkeszti Áldor Imre. XIII. évfolyam. Füzve 40 kr.
- KOSSUTH-NAPTÁR.** Szerkeszti Honfi Tihámér. XI. évfolyam. Füzve 40 kr.
- NEMZETI NAGY KÉPES NAPTÁR.** Teljes tiszti czimzárral. XIII. évfolyam. Füzve 1 frt.
- NÓK NAPTÁRA.** XIII. évfolyam. Füzve 60 kr.

- EÖTVÖS-NAPTÁR.** Kiadja az Eötvös-alap gyűjtő központi bizottsága, néptanítók számára. IV. évfolyam. Füzve 60 kr.
- BORÁSZATI NAPTÁR.** Szerkeszti Nyáry Ferencz. VIII. évfolyam. Füzve 80 kr.
- NEVESSÜNK!** Uj humorisztikus naptár. XII. évfolyam. Füzve 40 kr.
- HATÁRIDÓ-NAPTÁR.** mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, írópapírban és kemény kötésben 1 frt 20 kr.
- A MAGYAR NÉP NAPTÁRA.** Szerkeszti ifj. Tatár Péter. Képekkel. XXVI. évfolyam. Füzve 30 kr.
- UJ FALI NAPTÁR.** egész iv 20 kr.
- Neuer illustrirter VOLKS-KALENDER** für Ungarn und Siebenbürgen. XV. Jahrgang. Geheftet 50 kr.
- WANDKALENDER,** ein ganzer Bogen 20 kr.

Coaks-eladás.

Van szerencsénk ezennel nyilvánosságra hozni, miszerint 1880. október 1-től

I. osztályú Coaks valamint, Dió-coaks-ot 100 klgonként 1 frt 80 krajny árban.

II. osztályú Coaks-ot 100 klgonként 1 frt 20 krajny árban légszergyáruktól Pest, Budán és Újpesten árusítunk.

A házhoz szállítás 250 kilonál és magasabb megrendeléseknél 10 krral, és ha a beraktározás kívánatik, 14 krral 100 klgonként számíttatik. Budapest, 1880. október 1-én.

6075

Általános osztrák légszusz-társulat. A budapesti légszusz-gyárak helyi igazgatósága.

Minden szakkiállításon első érmekekkel s díjakkal kitüntetve.

GEITTNER és RAUSCH

Budapesten, vázi körút 21. szám, az „iparudvarban.“

Fecskendő- és szivattyu-gyár.

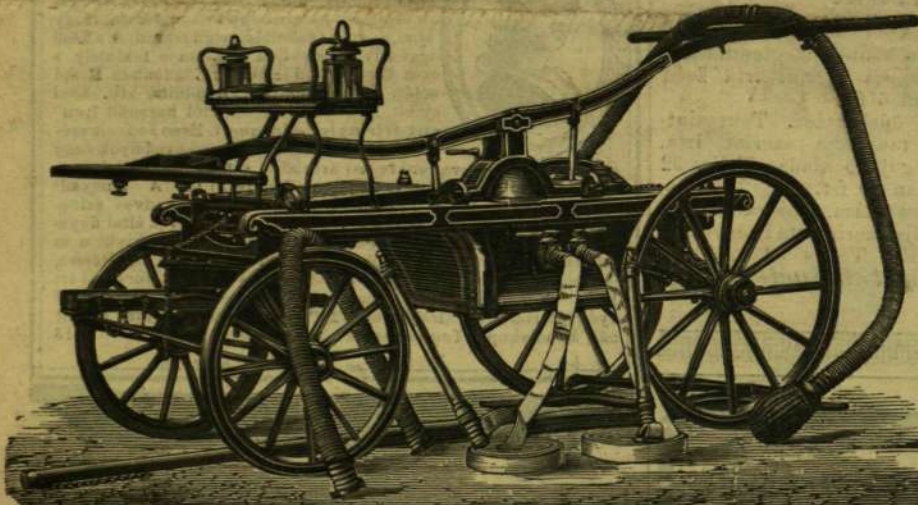
Szerelő- és javítóműhelyek,

tűzifecskendők

városok és községek részére,

gőzmozdony és kertifecskendők

nagy választékban, a legolcsóbb árakon.

MINDENNEMŰ KUTAK, SZIVATTYÚK

szállítását és felállítását eszközöljük.

3000-en felüli általunk szerelt kut áll munkodésben.

Árjegyzékkel és részletes költségvetésekkel magyar vagy német nyelven, hérmertve készséggel szolgálunk.

Haris Zeillinger és Tsa,

vászon és fehéreneműek raktára

a „kék csillaghoz.“ Budapest vázi utca 9. sz.

Jelen értesítéssel nagyrabecsült vevők és a t. cz. közönség szives tudomására hozzák, hogy dusan felszerelt vászonraktárukat, kész fehéreneműekkel, hölgyek, urak és gyermekek számára a legváltozatosab új mintákban gazdagították, kiváló gondot fordítva teljes mászkolengyek összeállítására és felszerelésére. Árjegyzéket, melyben minden cikk legutányosabb szabott ára ki van téve, kívánatra szivesen és bérmentve küldenek.

Honi és világesemények heti sommája a kül- és belpolitika elfogulatlan magyarozója sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem „befolyásolt“

teljesen független politikai lap

Politikai Újdonságok,

melyben az olvasó egybefoglalva, mindent megtalál, a mi itthon és az öt föld-részen figyelemre méltó történik,

a mely ekként, kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg postálja.

A „Politikai Újdonságok“ kiadóhivatala

(Budapest, egyetem utca 4. sz.)

előfizetéseket folyton elfogad következő feltételek mellett:

A „Politikai Újdonságok“ évnegyedre 1.50
A „Vasárnapi Újság“ s „Politikai Újdonságok“ együtt évnegyedre 3.-

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem-utca 4.)

Majdnem elajándékozva!

A megbukott „nagy britania-csüt-gár“ tömeges gondnokosságától átvett óriási raktár beállott nagy mennyiségű kőolajtermékek s a helyesek teljes kitérőse miatt

75 százalékkal a becs-áron alul eladták.

tehát majdnem elajándékoztatik. Csak 6 frt 70 kr., mint alig felén a tiszta munkabér értékének, kapható az alábbi, kiválóan jóes britania-csüt-gár, mely azelőtt 30 frtba került, és melynek fehéren maradásért

25 évig jót állunk.

- 6 db asztali és acél pengével.
- 6 db valódi angol brit. erőt villa.
- 6 db tónár brit. ezüst evőkanál.
- 6 db legfin. brit. ezüst kávékanál.
- 1 nehéz brit. ez. levesmerítő.
- 1 tónár brit. ez. tejmerítő.
- 6 legfin. honry. fél-szalag-tálcza.
- 6 kitűnő kényesűtató brit. ezüst.
- 3 szép tónár tojás-pohárka.
- 3 pompás, legfin. cukorkatálca.
- 1 kitűnő honry. vagy cukorkartató.
- 1 teasszűrő, legfin. fajta.
- 2 hatáson s alon asztali gyertya-tartó.
- 2 legfin. alabastrom gyertyatartó-karima.

50 darab. 6067

Valamennyi itten felsorolt 50 db dísz tárgy együtt véve

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az összeg előzetes beküldése mellett, a mit a készlet van, teljesítenek

Blau és Kann,

a britania-csüt-gyárak fő lelté

Bécs, I., Elisabethstrasse 6.

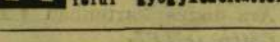
Szakmánként állnak rendelkezésre, nyilvános megtekintés végett iródnánkban a kőszónó és elismert le-velek.

Megrendeléseknél előg o szim:

Blau és Kann Bécsben.

NEHEZKORT

(Egyszerűsítő) gyógyít levél utján Dr. Kilius s. h. apocia-lista, Drezdában (Monatzt.). Legnagyobb tapasztalattal most elküldök már 11,000-on felüli gyógykezeléseket.

Örök emlékül!

Életnagyságu arczkép

csak 3 frtért

festetik, egy fénykép és 1 frtnak azonnali beküldése után. A 2 frtnyi marad-vány a szállítás után fize-tendő. Legfinomabb kivi-tel! Hasonlatosság a meg-szólamlásig. Szállítási idő 5-8 nap.

BODASCHER W. műterme,

Bécs, II., Grosse Pfarrgasse 2. B.

Dr. Pattison

köszvény-gyapoltja

azonnal enyhíti és gyorsan gyógyítja a

köszvény és csúz

minden nemét, ugymint:

arcz-, mell-, nyak- és fogfá-jásokat, fej-, kéz- és térd köz-vényét, taggyulladásokat, hát-és agyékfájásokat.

70 krajczáros emész., és 40 krajczáros fől, csomagokban Budapestben Török József gyógyszerárban a „szent lélekhoz“, Király-utca 12.; Arad-on Bekor A., sereg-utca 1.; Temesváron Jahner C. gyógyszer. a „magyar királyhoz“.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadó-ában Budapestben (IV. egye-tem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Mesék és aphorizmak.

Két kötet.

Kötve 1 frt 60 kr.

A VÉRES PÉNZ.

Regény.

Ira

William Cobb.

Fordította

Csukási József.

Ára füzete 1 forint.

Évek sora óta kitünő szer

a köszvény, csúz és idegbajok ellen

Valamint jelesnek bizonyul a

kezmozdások, az izmok és idegek feszessége, véralá-
futások, zúzóások, a bőr érzéketlensége, továbbá
helyi gőresök (lábikragóres), idegfájdalmak, s hossz-
szabb ideig tartó bekötések által származott ágana-
tok ellen; főként pedig nagyobb fáradságok és gy-
loglások előtti és utáni erősdésre, stb., valamint
agkorban beállott erőtlendésnél.

Valódi minőségben a következő czégeknél: Budapestben

Török József gyógyszer., király-utca, Baier Arnót, gyógyszer-
üllői ut.; Strobenz testv., Thalmayer A. és Seitz, Glass Józ-
Aradon Rozsnyay M. gyógyszer., Tones F. és E.; Brassón Je-
kelius Ferd.; Debreczen dr. Róthschnek E., Gereley Fildő, Riekl
J. A.; Eszéken Dienes S. G., Gobetzky J., Győr Lipóczy J.,
Naszaty J.; Karánsebes: Müller F.; Károlyváros: Findeis G.;
Kassa: Wandraschek C.; Kemárom Kirchberg János; Léva
Bolemann E.; Lőcse Honthy Sámuel, Marosvásárhely: Bucher
M.; Miskolc: Mohr C.; Nagy-Kanisza Prager Béla; Nagy-
Mihály Csibur B.; Nagy-Szeben Kugler E., Morscher W. F.;
Nagy-Zombát: Csencsányi Béla; Paks Florian J.; Pancsova
Bauer F.; Pécs: Sipőcz S.; Pozsonyban Pistorý Bódog, He-
rici, Schneider A.; Sárkány Schmell F.; Sopron: Reckert C.;
Szász-Sebes Binder Lajos; Székesfehérvár Diebala J. G.;
Kőrösi Viktor; Szent-György Hubner J. E.; Szent-János:
Magda C.; Szombathely: Simon J.; Temesvár: Jahner C. M.;
Tarczay István, Steiner F., Liszka József; Tonnallya:
Uszeynyi; Vág-Ujhely: Walter J.; Vukovár Kirchbaum Bó-
dog; Zágrábban Fink M. L., Mithbach Zsigmond.

Főraktár Kwizda Ferencz János,

csász. kir. udvari szállító- és kerületi gyógyszerésznél, Kornacburgban

Ára egy üvegnek 1 frt o. é.

Ezenkívül a koronaországok valamennyi vá-
ros és mezővárosában léteznek raktárak, melyek
időnként a vidéki lapok útján közhírré tétetnek.

Vadászat kedvelőinek.

4-50. Kutyavezető szindrok 50 kr.
frt 1-2, kutyastorok frt 1, 2, 3, 5, 10
Uj városi agrársző ostor 4, 8, 10 frt.
Kutyaidomító nyakraváló frt 1, 20, 1, 50.
Vadászkürtök és jeladó szpók 60 kr.,
15, 30 frt. Damasz-csővel 55, 60, 70,
75 frt. Csász-kegyver frt 6, 50, 7, 50,
15 frt. fegyvercsövek 4, 5, 8, 10 frt.
Kemény fegyvercsövek 8-12 frt.
Vadász-szekek bot gyantát használha-
tok frt 4, 20, 6, 10. Lőportárak be-
tátonsági fedéllel 1/2-3 kilónak 2, 8,
7 frt. Vadász-gamaszok, v. szallasi
keme és bőrből frt 4, 50, 7, 50, gumá-
csövelvény kámszával 10-21 frt.
Töcsék-jelzők 100-150, 2, 2, 5.
Érezből frt 5, 8, 9, 18, vadászka-
csok frt 1, 50, 2, 5, 50.

A bórnekem puhántartására Brand-
ner bőrpépe 1, 2, 3 frt.

Vadászoktól kék, fegy-,
kács, császarmász, róka, nyul, és
szarvas és egyéb vadak híven utána-
csalogató szpók 60, 80 kr., 1 frt.
Acél rókafogó frt 2, 60. Berendezett
pinczetek 3, 5, 7 üveggel frt 9, 50,
13, 50, 14, 25. Vadász tapló sapha 1, 3,
13, 50, 14, 25. Vadászok termékei

Vadász-díszingyök termékei
szarvas, vadász, és egy-
állatok egész-
(6) nagyságban kampók
fegyverek vadász-lásak és
egyéb vadászokozók fel-
tűggesztésére 4, 50, 7, 10,
15, 40 frt.

Uj Bogárdus íveg
szindbób-gép csallé-
tanuláshoz 15 frt, 100 drb. pehely-
töltött üveggomb 5 frt.

Jó, erős vadász,
pontosan járó 2-
fantomos zseb-
óra 2-6 percedő-
vel, külön nélkül fé-
hírhírt, románc-
nines kitéve, most
mutatója kinyit-
ható, 10 frt. Ajkallatán
megtekintés végett órásmak és lény-
nyergok, ha meg nem felelné, 8 nap
után a penz visszatértem.

Minden tő-em vett puska jobbról
puska-művesem belővi és 10 mintá-
tölteseket mellélelel, mindmunka-
akarmi ekkal az meg nem felelné,
mással kérésre, vagy annak érte-
ket kívánatra megterítem; de meg-
eddig t. vevőim a tőlem vett fegyver-
meg voltak elégedte, mert a kérésre
tölt vállra függeszhető zúkok 3, 75,
nem igen vették igénybe.

Próbamegrendeléseknél képes árjegyzéket mellékel

ERTÉSZ TÓDOR, Budapest, Dorottya-utca 1.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 frt
POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt: / félre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 frt
félre - 4 * Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK: / egész évre 6 frt
félre - 3 * Külföldi előfizetésekre a postai-
meghatarozott vitéldji is csatlakó.

42-ik szám 1880. BUDAPEST, OKTÓBER 17. XXVII. évfolyam.

BEM TÁBARNOK. (1831-ki ARCKÉP.)